

erdélyi riport

H E T I H Í R M A G A Z I N
XIV. ÉVF. 8. (559.) SZÁM – 2015. FEBRUÁR 27.

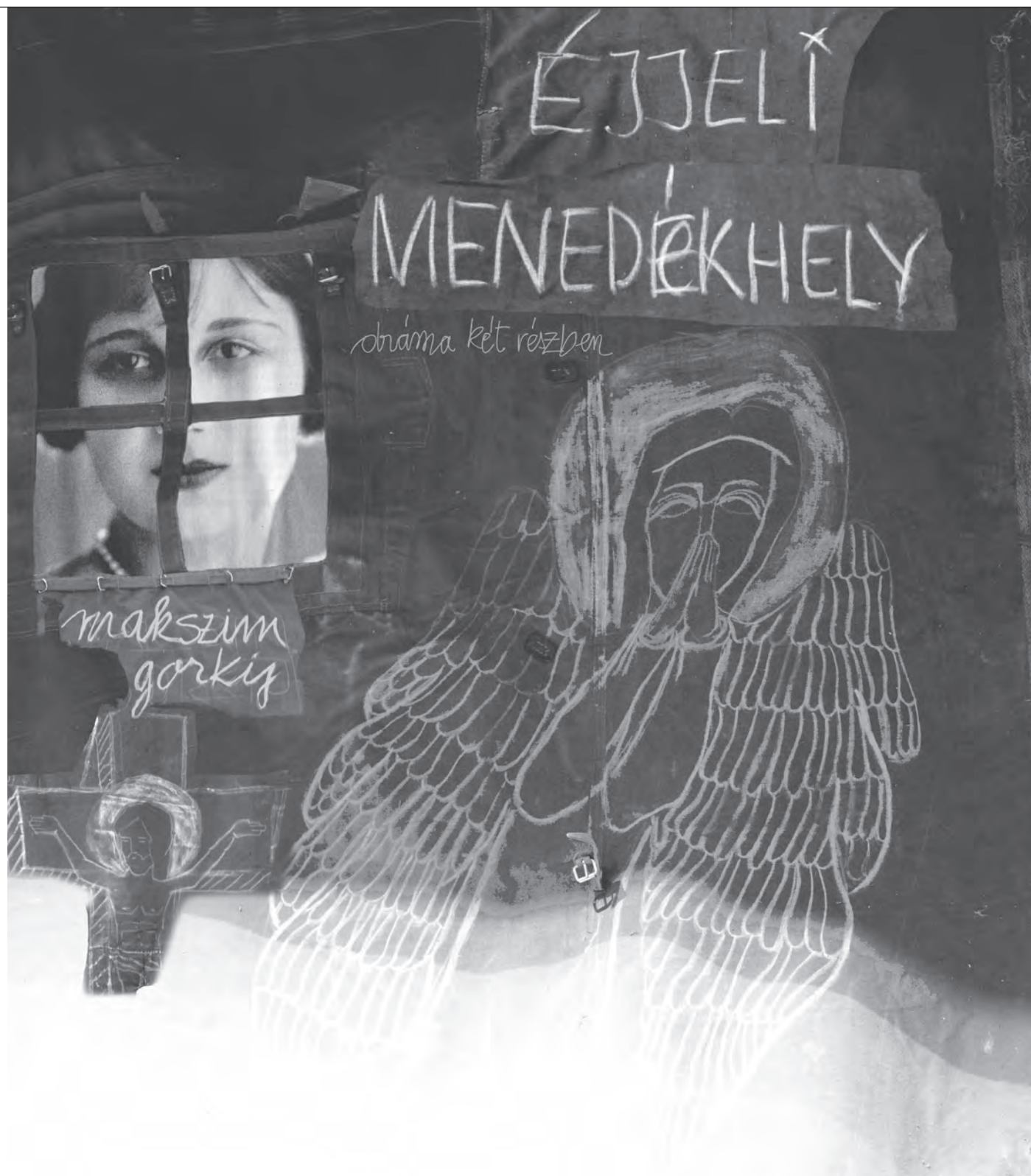
Egy patthelyzet kockázatai
és mellékhatásai | AKTUÁLIS

Huszár István, Gyenes
Emánuel, Alexandru Bogus,
Beck Zoltán | INTERJÚ

Kettős kötés
Marosvásárhelyen | THALIA

Restitúció helyett romhalmaz

Patkányok palotája

díszlet-jelmeztervező: **ADRIANA GRAND**
rendező: **VICTOR IOAN FRUNZĂ**

CSÍKSZEREDA
ÖNKORMÁNYZATI
SZÍNHÁZA

jegypénztár: 0266-314472
www.csikjatekszin.ro

tartalom

4–6 A hét hírei
Szűcs László: Civil a
holnap?

AKTUÁLIS

7–9 Cseke Péter Tamás:
Egy patthelyzet kockázatai
és mellékhatásai
– Veszélyben
Marosvásárhelyen a magyar
gyógyszerészképzés

INTERJÚ

10–11 Borsi Balázs:
Szerephez jut egy nyugodt
motoros – Huszár István,
Nagyvárad alpolgármestere

TÁRSADALOM

12–13 Parászka Boróka:
Harc a korrupció ellen:
látvány és kudarc

PORTRÉ

14–15 Sike Lajos: Az első tíz
a célja a szatmári dakarosnak
– Gyenes Emánuel, tereprali
motorversenyző

RIPORT

16–18 Szilágyi Aladár:
Patkányok palotája –
az egykori nagyváradi
pénzügyi palota megrekedt
restitúciója

INTERJÚ

19–21 Tasnádi-Sáhy Péter:
A sztereotípiákat nehéz
lebontani – Beck Zoltán,
a 30Y együttes vezetője,
egyetemi adjunktus

22–23 Kustán Magyar
Attila: Romániában nehéz
örökség a baloldaliság
– Alexandru Bogus,
a kolozsvári Acasă
mozgalom tagja

THALIA

24–25 Parászka Boróka:
Szívek és agyak, emberek
– Kettős kötés: kétnyelvű
előadás Marosvásárhelyen

NÉZŐPONT

26 Kántos Lajos:
Másodfokon – muszáj
(musai) – önvizsgálat

CÍMLAPFOTÓ: TASNÁDI-SÁHY PÉTER

ERDÉLYI RIPORT –
KÖZÉLETI ÉS KULTURÁLIS HETILAP
XIV. ÉVF. 8. (559.) SZÁM

FŐSZERKESZTŐ: SZÜCS LÁSZLÓ

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: MARKÓ BÉLA
(ELNÖK), TIBORI SZABÓ ZOLTÁN,
GÁLFALVI ZSOLT, VISKY ANDRÁS,
JAKOBOVITS MIKLÓS (1936-2012)

ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: STANIK ISTVÁN

KINDE ANNAMÁRIA (1956-2014)

MUNKATÁRSAK: CSEKE PÉTER TAMÁS,
KUSTÁN MAGYARI ATTILA,
PARÁSZKA BORÓKA, SIMON JUDIT,
SZILÁGYI ALADÁR, TASNÁDI-SÁHY PÉTER,
BORSI BALÁZS

MŰSZAKI SZERKESZTŐK:

BÁLINT ALÍZ, BENKŐ J. ZOLTÁN

SZERKESZTŐSÉGI TITKÁR: FODOR JUDIT

ÁLLANDÓ SZERZŐK: GÁL MÁRIA,
KÖRÖSSI P. JÓZSEF, SIKE LAJOS, SZÉKEDI
FERENC, SZÉKELY ERVIN, ZSEHRÁNSZKY
ISTVÁN, VARGA MELINDA, TAMÁS PÁL
DESIGN: MIHÁLY LÁSZLÓ

A KÓS KÁROLY AKADÉMIA ALAPÍTVÁNY
MEGBÍZÁSÁBÓL KIADJA

A RIPORT KIADÓ KFT., NAGYVÁRAD.

FELELŐS KIADÓ: SIMON JUDIT

ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ: BÉRES ATTILA
ADMINISZTRÁCIÓ: POZMAN ERIKA,
DUNSOARA BRIGITTA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

410161 NAGYVÁRAD (ORADEA),

MAGNOLIEI U. 29.

TELEFON/FAX: +40/259/419-924

E-MAIL: RIPORTKIADO@GMAIL.COM

ELŐFIZETÉSI DÍJSZABÁSAINK: 3 HÓNAPRA
30 LEJ, 6 HÓNAPRA 50 LEJ, EGY ÉVRE 90 LEJ.

MAGYARORSZÁGI ELŐFIZETÉSI DÍJAK:
3 HÓNAPRA 5.000 FORINT, 6 HÓNAPRA
8.500 FORINT, EGY ÉVRE 15.000 FORINT.

BANKSZÁMLASZÁM:

RON: BANCA TRANSILVANIA ORADEA

RO57 BTRL 0050 1202 5360 21XX;

HUF: BANCA TRANSILVANIA ORADEA

RO30 BTRL 0051 2202 5360 21XX –

SWIFT: BTRLRO22.

KÉSZÜLT A NAGYVÁRADI

EUROPRINT NYOMDÁBAN.

FELELŐS VEZETŐ: DERZSI ÁKOS

ISSN 1583-3402

röviden

■ **Elhagyhatta Elena Udrea a bukaresti rendőrség fogdáját, miután a korrupcióval gyanúsított politikust házi őrizetbe helyezték. Előzőleg a Népi Mozgalom Pártja képviselőjét, volt turisztikai minisztert 30 napos előzetes letartóztatásba helyezték, ugyanis többrendbeli visszaéléssel gyanúsítják a Microsoft-dossziében. A politikus fellebbezése után a legfelsőbb bíróság enyhítette fogvatartásának körülményeit. Közben az ügyészség a képviselőház hozzájárulását kérte az előzetes letartóztatásához ezúttal a Bute-gála ügyében, mert csúszópénz el fogadásával gyanúsítják.**

■ **Jogerősen öt év börtönre ítélte a legfelsőbb bíróság a hivatali visszaéléssel vádolt Monica Iacob-Ridzi volt ifjúsági és sportminisztert. A vád szerint a politikus által irányított tárca 2009-ben versenytárgyalás nélkül bízott meg cégeket rendezvény-szervezéssel, így módon 600 ezer euró kárt keletkezett a költségvetésben. Később a miniszter okirat- és adathamisításra bujtattott fel minisztériumi alkalmazottakat, hogy eltüntesse a törvényszegés nyomait. Iacob-Ridzi betegségére és kiskorú gyermekeire hivatkozva próbálta meg elkerülni a börtönt.**

■ **A romániaiak 75 százaléka elégedett Klaus Iohannis államfőnek a mandátuma első heteiben nyújtott teljesítményével. A megkérdezettek 12,9 százaléka elégedetlen a szász politikussal, a fennmaradó hányad nem tudta értékelni az elnök tevékenységét. A válaszadókat megosztja a kormányfő személye: 41,8 százalék szerint Victor Ponta-nak le kellene mondania, 41,2 százaléka szerint meg kell őriznie tisztségét.**

Mohamed és Ukrajna

A romániaiak közel fele az ország területén elkövetett terrorista merénylettől tart, és nagy többségük elítéli a Mohamed prófétát vagy Jézust kifigurázó karikatúrákat – derül ki az Inscop felméréséből. A megkérdezettek 45,8 százaléka úgy véli, hogy a Charlie Hebdo című lap ellen elkövetett merénylethez hasonló támadás Romániában is történhet. A válaszadók 71,9 százaléka nem támogatja Mohamed-karikatúrák közlését, ha sértik a muzulmánok vallási érzületét, míg 9,1 százalék úgy véli, a szólásszabadság ez esetben felülírja a közösséget ért esetleges sérelmeket. A romániaiak 76,9 százaléka ugyanakkor ellenzi Jézus és más bibliai személyek karikatúrákkal történő kifigurázását, és mindössze 6 százalék gondolja úgy, hogy a szólásszabadság nevében ez is megengedett.

A romániaiak többségét aggasztja a kelet-ukrajnai háborús konfliktus, és egyetért azzal, hogy az ország növelje a katonai kiadásait. Ez esetben a megkérdezettek 64,4 százaléka úgy véli, hogy Romániát is fenyegeti a szomszédságában zajló háború, mindössze 17,9 százalék gondolja úgy, hogy ez az országot nem érinti. Ugyanakkor a válaszadók 69,7 százaléka egyetért azzal, hogy a kelet-ukrajnai konfliktus is

indokolja a védelmi kiadások növelését. A felmérés szerint továbbra is Németország az az állam, amelyről a romániaiaknak a legnagyobb arányban (87,3 százalékban) pozitív a véleményük. A második helyen Nagy-Britannia (84,7), a harmadikon Spanyolország (83,3), a negyediken Olaszország (82,1) szerepel. A rangsor végén található Ukrajna (41), Magyarország (38,1) és Oroszország (37).

Jogerős egynyelvűség

A Maros megyei prefektúra pert nyert a diszkriminációellenes tanács ellen. Az ítélet megerősítette, hogy a prefektúrák kisebbségi nyelven nem kötelesek közzétenni honlapjukon a közérdekű információkat.

Az Országos Diszkriminációellenes Tanács 2012 júliusában marasztalta el a Maros megyei prefektúrát amiatt, hogy honlapján kizárólag román nyelvű információk találhatók. A testület figyelmeztetésben részesítette a kormányhivatalt. Megfogalmazta egyúttal azt az ajánlást a Maros, Szatmár, Bihar és Szilágy megyei prefektusoknak, valamint a Szatmár, Bihar és Szilágy megyei önkormányzatok elnökeinek, akárcsak több mint 50 erdélyi település polgármesterének, hogy szüntessék meg a magyar kisebbség tagjait érintő hát-

rányos megkülönböztetést, és az általuk vezetett intézmény honlapján magyar nyelven is tüntessék fel a közérdekű információkat. Ezekben a közigazgatási egységekben ugyanis a magyar lakosság számaránya meghaladja a 20 százalékot, és ezért joguk van az anyanyelv-használatra a közigazgatásban.

Első fokon a Maros megyei prefektúra elvesztette a pert a marosvásárhelyi táblabírószágon, most viszont a legfelsőbb bíróság felülbírált az ítéletet, és helyt adott a prefektúra fellebbezésének.

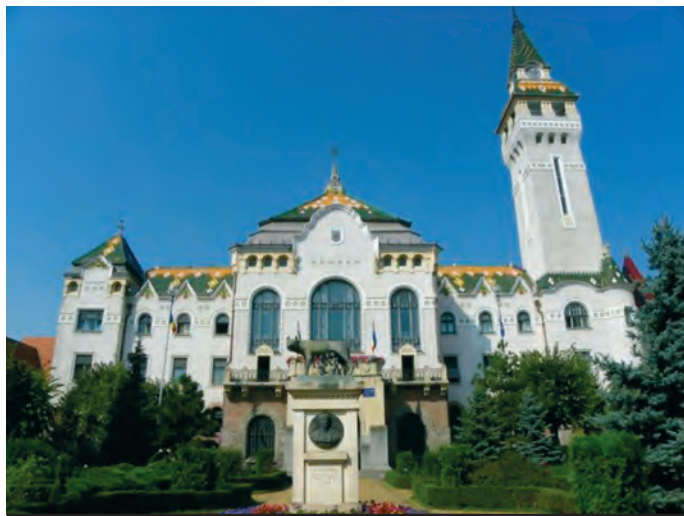
Asztalos Csaba, a diszkriminációellenes tanács elnöke az MTI-nek elmondta: már több ehhez hasonló jogerős ítélet született a legfelsőbb bíróságon, ami azt mutatja, hogy az igazságszolgáltatás korlátozóan értelmezi az anyanyelvhasználatra vonatkozó törvényeket.

Orosz vendég járt Budapesten

Pár órás munkalátogatás-on Budapesten járt Vlagyimir Putyin. Oroszország elnökével a Parlamentben folytatott megbeszélést Orbán Viktor miniszterelnök, majd közös sajtótájékoztatót tartottak. Egyezményt írtak alá magyar atomenergia-ipari szakemberek oroszországi képzéséről, valamint megállapodást magyar főkonzulátus nyitására Tatár föld székhelyén, Kazanyban. Orosz-magyar regionális, egészségügyi és felsőoktatási együttműködésről is írtak alá egyezményeket.

A tárgyalásokon egyetértés született az idén lejáró hosszú távú orosz-magyar gázszállítási szerződés megoldása ügyben. „Ez nagy megkönnyebbülés számunkra” – jelentette ki a magyar kormányfő.

Orbán a jelentős sajtóérdeklődés mellett tartott tájékoztatón amellyel is állást foglalt, hogy mielőbb rendezni kell az Európai Unió és Oroszor-

szág közötti viszonyt. Szerinte Oroszország kirekesztése Európából nem ésszerű. A térség biztonságát nem lehet Oroszország ellenében megteremteni, csak Moszkvával együttműködve - mondta.

Vlagyimir Putyin kiemelte: Oroszország az elmúlt években az egyik legfontosabb külgazdasági partnere volt Magyarországnak, és tenniük kell azért, hogy a kereskedelmi forgalom a csökkenés után ismét növekedésnek induljon. A tavaly kötött egyezmény a paksi bővítésről és az annak megvalósításához nyújtott kedvezményes orosz hitel kedvező üzlet Magyarországnak – fogalmazott.

A magyar ellenzéki pártok többnyire úgy vélekedtek: Orbán Viktor az Oroszországgal szembeni teljes függés útjára vitte Magyarországot, s a magyar kormány „gyáván elmismásolta” aényt, hogy az orosz-ukrán konfliktusban Oroszország az agresszor. A Putyin-vizit miatt hüvös hangvételű volt Orbán két nappal későbbi fogadtatása Varsóban, sőt, korábbi szövetségese, Jaroslaw Kaczynski nem is volt hajlandó vele találkozni.

Ponta ígér, Iohannis bírál

Államfővé választása óta Klaus Iohannis első alkalommal bírálta keményebben a miniszterelnököt, főként az adótörvénykönyv tervezett mó-

dosítását kifogásolta. Egyrészt amiatt, mert Victor Ponta nem konzultált az elnöki hivattal, mielőtt a közvélemény elé tárta a kormány szándékait. Az államfő kétféle, hogy a miniszterelnök által bejelentett adócsökkentések gazdaságilag fenntarthatóak. „A tervezetből hiányzik a kellemetlen rész: miből tömök be a költségvetésben keletkező lyukakat?” – mondta az államfő. Iohannis bírálta a kormányt amiatt is, hogy a pénzügyminiszter egy nyilatkozatban megelőlegezte: Románia szakítani fog a Nemzetközi Valutaalappal, mert nincs szüksége újabb hitelszerződésre. Az államfő szerint egy ilyen kérdésben nem egyedül a kormány hivatott dönteni.

A kormány bejelentése szerint 24 százalékról 20 százalékra csökkenne 2016 január elsejétől a hozzáadottérték-adó (TVA). A TVA 2018-tól 18 százalékra csökkenne. Ponta azt is ígérte: jövő év január elsejétől a hús, a hal és a gyümölcs TVA-ja 9 százalékra mérséklődik. További fontos változások: 2016-tól már nem írható le a társadalombiztosítási járulék (CASS) a jövedelemadó kiszámításakor, az egészségbiztosítási járulék (CAS) azonban leírható; 2016-tól a magánszemélyek összes jövedelme CAS- és CASS-köteles; 2017-től a munkavállalók által fizetendő társadalombiztosítási járulék 7,5 százalékra csökken; 2017-től a munkáltatók által fizetendő társadalombiztosítási

vezércikk

SZÜCS LÁSZLÓ

Civil a holnap?

Pocsék idők járnak Romániában a politikusokra, a korrupcióellenes küzdelem dominóhatása, hogy sikerül minden választott vezetőt hitelteleníteni (mind lop, ugyebár, azé van ott), már csak a magányos százsz csillag világít az égen, ideig-óráig. Reménytelen viszont, hogy egyre számosabb civil szerveződés képes kis ügyeket és fontos ügyeket hitelesen képviselni. Nyerni még alig.

Ezt látjuk Magyarországon is, egy más helyzetben, ahol nem feltétlenül szerényebb mértékű a korrupció, de nekik nincs DNA-juk, s a magánútra terelt milliárdok részei a rendszer működésének. Ott a civil mozgalmak a megroggyant demokratikus ellenzék funkcióit próbálják – részsikerekkel – átvenni. Ugyan még nem képesek színes, de fragmentált világukkal az általuk remélt mértékben megszólítani a társadalmat (hol vannak már a tavaly őszi, a netadó ellen vonuló tízezerek?), de vegzálásuk arra enged következtetni, hogy működésük sikeresen nyugtalanítja a kormányt.

Ami a civilek előnye, hogy egy cél érdekében is hatékonyan léphetnek fel (ideát mondjuk Verespatak, odaát Paks), ahogy a kolozsvári Muszaj-Musai csoport is hatásosabban töri a borsot a polgármester orra alá nyelvhasználat ügyében, mint tenné azt a politikai érdekvédelem. Öltönyben-nyakkendőben nem is hiteles villámcsődülni. Ráadásul egy civil szervezetnek nincs veszténivalója: nem kényszerül kompromisszumokra, nem fáj a fejük koalíciós partnerek miatt.

Új fejlemény, ezt is Kolozsvár ifjainak köszönhetjük, hogy magyar és román fiatalok képesek együtt is utcára menni a multikulturalizmus érdekében. (Képzeliünk el hasonlót Vásárhelyen. Ugye, nem megy?) Mindez távolról sem jelenti, hogy a következő nemzedék letud itt Erdélyben minden nyelvi, nemzeti ellentétet, s kézen fogva kanyarog kicsi vonaton hegyek s völgyek között. A realitás még nem ez. Kisvárosi, vegyes lakosságú viszonyok közt még kevésbé. Egy olvasónk mesélte: vegyes házasságban élt, elhunyt református bácsi temetése előtt szólt a család: nem látnak szívesen a papa sírján magyar feliratos koszorúkat. Hiába, az ortodox egyház befolyása apad, de még mindig erős, szerencse, hogy már nem kötelező a hittanóra, ahol a kirekesztés, az intolerancia a tananyag része. Ez ellen is civilek léptek fel.

Mindenütt még nem erős a civil jelenlét, s az is igaz, hogy a romániai magyar szerveződéseknek erős a politikai függőségük, ami az anyagi kiszolgáltatottság következménye. És ma mindkét részlől kevés a követője a kincses városban látott román-magyar civil közeledésnek.

A tehetetlenségre példa Nagyvárad főtere, melyet a helyi építésszek ellenkezésével mit sem törődve, a társadalmi vitát mellőzve alakítanak át úgy, hogy a városvezetésnek nem kell tartania erős civil ellenállástól. Egy-két mérges bejegyzés a Facebookon, s anynyi. Az idősebbek beletörődnek, a politikát lekötik a helyi alkuk, a fiatalokat pedig nem foglalkoztatja az elhibázott térszerkezet problematikája.

Talán jön egy újabb generáció, amely a Szamos-parti összefogás mintájára egyszer felbukkan Várad szép, új, giccses főterén s demonstrálva, flash mobozva mutatja ki igényét a tisztább viszonyokért, élhető környezetért, netán a természetes többnyelvűségért.

röviden

■ **Simona Maya Teodoroiu** igazságügyi államtitkárt, a Szociáldemokrata Párt jelöltjét választotta alkotmánybíróvá a szenátus. A kilenc tagú testületbe azért kellett új tagot választani, mert lemondott Toni Greblă alkotmánybíró, akit befolyással való üzérkedéssel gyanúsít a korrupcióellenes ügyészség (DNA). Teodoroiu 87, míg Mona Lisa Neagoe, a jobb-közép ellenzék jelölte 73 voksot szerzett. Az eredmény azt jelzi, a felsőházban továbbra is többségben van a Victor Ponta kormányfőt támogató koalíció. A szenátus jogi bizottságában még az ellenzék jelöltje kapott több voksot.

■ **Románia és Bulgária** csatlakozása a schengeni övezetbe erősítené az Európai Unió terrorizmusellenes harcát - jelentette ki Bogdan Aurescu külügyminiszter, miután bolgár kollégájával, Daniel Mitovval megvitatta, miként tudják közösen elősegíteni a két ország csaknem négy éve késlekedő schengeni csatlakozását, amely továbbra is kiemelt cél mindkét fél számára. Romániának és Bulgáriának 2011 tavaszán kellett volna belépnie a schengeni övezetbe, de ezt elhalasztották, miután több EU-tagállam kifogást emelt amiatt, hogy a két országban még elterjedt a korrupció.

■ **Oda a kétharmad** a magyar törvényhozásban, a vespéri 1. számú szavazókörzetben a baloldali ellenzék közös jelöltje nyert az időközi választáson (a mandátum Navracsics Tibor uniós biztossá választása miatt ürrült meg). Az 50% alatti részvétel mellett Kész Zoltán 43%-ot, a kormánypárti Némedi Lajos 34 százalékat, a Jobbik jelöltje, Varga-Damm Andrea 14%-ot kapott.

▷ tási járulék 13,5 százalékra csökken; 2016. január elsejétől törlik a részvények osztalékadója; 2019-től 16 százalékról 14-re csökken az egységes adókulcs; 2016-tól törlik az építkezési adót.

Horváth Annát támadja a PSD

Lemondásra szólította fel Horváth Anna kolozsvári alpolgármestert a helyi tanács szociáldemokrata párti (PSD) frakciója, mivel szerintük nem tartja tiszteletben a polgármesteri hivatal álláspontját, és arra „uszítja” a magyar fiatalokat, hogy bepereljék az önkormányzatot.

Horváth Anna válaszközlésében leszögezte: alpolgármesterként közreműködésre vállalkozott egy intézmény vezetésében, s nem annak eljárás módjával való feltétlen azonosulásra. Kifejtette, a városi tanácsosok elsősorban a nekik bizalmat szavazó közösség érdekeinek és értékeinek képviseletére kaptak megbízást.

„Megbízásaimat eddig sem a PSD tanácsosainak szavazatai nyomán kaptam, a többnyelvű helységnevtábla ügyében megfogalmazott véleményemmel sem nekik, hanem bizalmukkal megtisztelő választópolgároknak tartozok elszámolni: továbbra is azt kérem – a Kolozs megyei RMDSZ-szel együtt – a magyar közösségtől, hogy a civil és politikai téren folyó jogérvényesítés hatékonysága érdekében hallassa a hangját, csatlakozzon, és támogassa aláírásával az ügyben újraindítandó civil pert” – szögezi le Horváth Anna.

Claudia Anăstase PSD-es tanácsost a háborította fel, hogy a legutóbbi tanácsulésen a Musai–Muszaj civil csoport felolvasta a kétnyelvű helységnevtáblák kihelyezését számon kérő kiáltványát, s felrötták a városvezetésnek, hogy csak

nyilatkozatok szintjén híve a multikulturalizmusnak.

Hellviget jelöli Iohannis

Eduard Hellvig EP-képviselőt, az ellenzéki Nemzeti Liberális Párt (PNL) egyik alelnökét jelölte Klaus Iohannis államfő a Román Hírszerző Szolgálat (SRI) igazgatói tisztségébe.

A 40 éves Hellvig 1997-ben szerzett oklevelet a BBTE közgazdasági és politológia karán, majd 2006-ban pedig a Biztonságpolitika Tudományok Európai Központjában. 2004-ben és 2012-ben parlamenti képviselővé választották, rövid ideig a regionális fejlesztési és idegenforgalmi tárcát vezette Victor Ponta első kormányában.

A SRI igazgatói posztja január 27-én üresedett meg a szolgálatot nyolc éve vezető George Maior váratlan lemondása nyomán. Távozását azzal hozták összefüggésbe, hogy Maior a párizsi terrortámadások után szócsatába keveredett az alkotmánybíróssággal a kommunikáció megfigyelését szabályozó törvényekről. A SRI-t ideiglenes vezető Florian Coldea aligazgatót közben a korrupció miatt vizsgált Elena Udrea törvénytelen ségekkel vádolta.

A titkosszolgálatok igazgatóit az államfő javaslatára a parlament nevezi ki. Hellvig akkor kerülhet a SRI élére, ha a két ház együttes megszavazzák kinevezését. Victor Ponta azt

mondta: a koalíciós pártok még nem döntöttek arról, támogatják-e Hellvig kinevezését. Kelemen Hunor, az RMDSZ elnöke szerint a jelölt kiegyensúlyozott, felkészült biztonságpolitikus, akinek a kinevezését a magyar érdekvédelem támogatja.

Felpörgetnék a honosítást

Az RMDSZ eddigi is segítette az erdélyi magyarokat a honosításban, de most már intézményes formában teszi – mondta Kovács Péter főtitkár a magyar kormány és az Eurotrans Alapítvány képviselői közötti megállapodásról. Célja a honosítást igénylő személyek széles körű elérése annak érdekében, hogy az erdélyi magyarság számára még könnyebbé váljon az ügyintézés. A megállapodás részleteit csak azután dolgozzák ki, miután véglegesül, hány településre terjed ki, hány személyt kíván majd elérni a honosítás ügyintézésében segítő irodahálózat. „Az RMDSZ eddig is segített a honosításban, ám ezentúl Erdélynek mind a 16 megyéjében támogatást kíván nyújtani az ügyintézésben. Mivel már nagy számú erdélyi magyar megszerezte a magyar állampolgárságot, most már el kell jutni a kisebb településekre is” – nyilatkozta a főtitkár.

A megállapodásra azért volt szükség, mert a magyar kormánytól korábban hasonló megbízásban részesülő demokráciaközpont-hálózat nem elegendő a feladat ellátására. „A magyar állam intézményeinek a statisztikái azt mutatják, az elmúlt hónapokban jelentősen visszaesett az állampolgárság-igényléseknek a száma, és szükség volt arra, hogy újabb lendületet kapjon a honosítás” – magyarázta a politikus. A feladat ellátásához az Eurotrans Alapítvány anyagi támogatást is kap a magyar kormánytól.

Veszélyben Marosvásárhelyen a magyar nyelvű gyógyszerészképzés

Egy patthelyzet kockázatai és mellékhatásai

Jelen állás szerint idén nyáron nem hirdethet felvételt magyar gyógyszerészképzésre a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem. Ennek okairól CSEKE PÉTER TAMÁS kérdezte az érintett feleket.

Veszélybe került a magyar nyelvű gyógyszerészképzés Romániában, mert az akkreditációt nehezen szerzi meg a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem (MOGYE). Ha a helyzet változatlan marad, nem hirdethet nyáron felvételt a magyar diákok számára. Ennek okait eltérően látják a felek: a MOGYE vezetősége és a román akkreditációs hatóság (ARACIS), illetve a magyar oktatók.

Mindkét fél a törvényekre hivatkozik, utóbbiak részéről elhangzik a magyarellenesség vádja is, ám ha mélyebbre ásunk, kiderül, a probléma gyökere a magyar oktatók létszámihiánya. A MOGYE szenátusa ugyanis erre, illetve az egyetemi autonómiára hivatkozva nem hajlandó jóváhagyni a 2011-es tanügyi törvény által is előírt, bizonyos szervezeti önállóságot biztosító magyar főtanszékeket, a magyar tagozat működtetéséhez szükséges oktatási struktúrákat, amelyeket más felsőoktatási intézményekben (például a kolozsvári BBTE-n) gond nélkül létrehozta. Mint korábban már többször, várhatóan most is politikai döntés születik az ügyben.

„Két szék közt a pad alatt” Bár akkor még nem kaptak sajtónyilvánosságot, a gondok már tavaly tavasszal jelentkeztek az egyetemen. 2014-ben ugyanis a törvény előírásainak megfelelően a MOGYE-nek ismét kérnie kellett a gyógyszerészképzési programja ötévenként esedékes akkreditációját. Ezért májusban az országos gyógyszerészeti akkreditációs bizottság felkereste a felsőoktatási intézményt. A testület

Nincs béke a MOGYE falai közt

„A magyar nyelvű gyógyszerészeti képzés valóban színvonalas és hagyománya van Marosvásárhelyen, nagyon jó szakembereik vannak, ismerem őket. De egyszerűen kevesen vannak” (Ursula Stănescu)

elnöke, Ursula Stănescu szerint ekkor szembesültek azzal, hogy a MOGYE magyar oktatói külön képzési programot akarnak indítani. Tarthatatlannak vélték ugyanis, hogy a magyar képzés a román képzési programon belüli tagozat szintjén történjen. A iasi-i professzor a *maszol.ro* portálnak elmondta, amikor a magyar fél megtudta, hogy az új képzési program akkreditálásához nulláról kell kezdeni a folyamatot, amelynek első lépéseként ideiglenes működési engedélyhez kell folyamodni, ezt elutasították. Arra hivatkoztak, miért lenne szükség ideiglenes engedélyre, hiszen a magyar gyógyszerészképzés jelenlegi formájában már 25 éve létezik.

Így történhetett meg, hogy a román képzési programot végül akkreditálták a magyar tagozat nélkül, ám külön magyar képzési program nem indulhat. „A magyar fél két szék közt a pad alatt maradt. Nem fogadta el azt, hogy a gond nélkül akkreditálható jelenlegi román oktatási programon belül oktatassák a magyar diákokat, a külön képzési programhoz azonban nem állították össze az akkreditációs iratszomagot, mert nem értették

meg, hogy az akkreditációt nulláról kell kezdeniük” – válaszolta a bizottság elnöke. Stănescu szerint a magyar gyógyszerészképzési program megkapná az ideiglenes működési engedélyt, ha mégis összeállítanák az akkreditációs dossziét, ám a végleges akkreditációra még sokat kellene várniuk. Ehhez ugyanis a képzési programban megfelelő számú oktatónak (professzornak, előadótanárnak) kellene oktatnia. „A magyar nyelvű gyógyszerészeti képzés valóban színvonalas és hagyománya van Marosvásárhelyen, nagyon jó szakembereik vannak, ismerem őket. De egyszerűen kevesen vannak” – jegyezte meg az akkreditációs bizottság elnöke, aki azzal vádolta a magyar oktatókat, hogy nem ismerik a törvényeket, és amikor a testület tavaly decemberben a MOGYE-ra látogatott, el sem mentek a találkozóra.

A kialakult helyzetért egy sajtótájékoztatón Leonard Azamfirei rektor szintén a magyar oktatókat okolta. Az intézményvezető kicsinyességgel és rosszhiszeműséggel vádolta az egyetem magyar illetékeit és úgy vélte, „politikai okok miatt nem voltak hajlandók össze-

▶ állítani az akkreditációs dossziét”. Bejelentette azt is: fegyelmi eljárást indít a mulasztásért felelős magyar oktatók ellen.

„Miért nem vagyunk egyenrangúak?” Valójában egyetlen tanár, Sipos Emese, a gyógyszerészeti kar tavalý lemondott dékánhelyettese ellen indult fegyelmi eljárás. Az oktató az *Erdélyi Riport* megkeresésére hangsúlyozta: éppen az eljárás miatt „csak magánszemélyként” nyilatkozik az ügyről.

Kérdésünkre felidézte: az új tanügyi törvény életbe lépése előtt két évvel, 2009-ben a gyógyszerészeti képzési program egésze kapott akkreditációt MOGYE-n, beleértve a magyar nyelven zajló oktatást is. Az akkori jogszabályok szerint ugyanis még nem kellett külön-külön akkreditálni az idegen nyelven zajló képzési programokat. Ezt a 2011-ben megjelent új tanügyi törvény 310. cikkelye írta elő. Ezért tavaly tavasszal a MOGYE-n külön-külön akkreditációs dosszié készült a román, illetve a magyar képzési programra. Ez történt egyébként más egyetemeken is, például a kolozsvári Babeş-Bolyain, ahol magyar nyelven is zajlik oktatás.

„Csakhogy a mi helyzetünk abban tér el például a BBTE-től, hogy a MOGYE-n csak az előadásokat tartják magyarul, a gyakorlati oktatás nyelve a román. Ezért vegyes, román-magyar gyakorlati csoportok vannak az egyetemünkön” – magyarázta. Ez a sajátosság az akkreditációs dosszié összeállításakor gondot okozott, mert a gyakorlati csoportok nem szerepelhettek mind a két iratcsomóban. Ezzel szembe-sült tavaly májusban a MOGYE-re látogató akkreditációs bizottság is, amely a román képzési program akkreditációs iratcsomóját elfogadta, ám a magyar programét elutasította. „Akkor azt mondták: úgy tekintik, hogy a román nyelvű képzési program a 2009-ben már akkreditált program folytatása, ebbe kerülnek bele a gyakorlati csoportok is, a magyar nyelvű azonban új programnak számít, ezért nulláról kell kezdenie az akkreditációt, és csak ideiglenes működési engedélyt kaphat” – idézte fel a volt dékánhelyettes. Hozzáte-

„Ha mi elfogadjuk, hogy a marosvásárhelyi gyógyszerész-képzést román nyelvűnek tekintik, két-három év múlva oda juthatunk, hogy a magyar képzés már csak opcionális lesz” (Sipos Emese)

Ursula Stănescu szerint az ideiglenes működési engedély jelentene megoldást

te, a bizottság álláspontját felkarolta a MOGYE vezetősége is, és tavaly decemberben azzal a kéréssel hívták el Marosvásárhelyre a bizottságot, hogy adjon akkreditációt a román képzési programnak és csak ideiglenes működési engedélyt a magyar-nak.

Ezt azonban Sipos Emese szerint a magyar oktatók nem tudták elfogadni. Arra hivatkoztak, hogy a magyar nyelvű gyógyszerészképzésnek több évtizedes múltja van Marosvásárhelyen, és nem értették, miért nem lehet a képzési programjukat a románnal egyenrangúnak tekinteni, miért kell az akkreditációs folyamatot nulláról kezdeniük. Ezért kihallgatásokat kértek, illetve petícióval fordultak az ARACIS-hoz és az oktatási minisztériumhoz, tiltakoztak a MOGYE vezetőségénél is. „Ez a három intézmény azonban egymásra mutogatott, nem történt semmilyen előrelépés az ügyünkben” – mondta a volt dékánhelyettes.

„Elsorvaszthatják a magyar oktatást” Végül tavaly decemberben az ismét Marosvásárhelyre látogató bizottság két megoldást javasolt a magyar oktatóknak. Az egyik az volt, hogy akkreditálják a román képzési programot, és úgy tekintik, hogy ennek része a magyar gyógyszerészképzés is. „Azon kívül, hogy

ez törvénytelen, mert a jogszabály szerint az idegen nyelvű képzési programokat külön-külön kell akkreditálni, felmerült egy másik probléma is. Ha mi elfogadjuk, hogy a marosvásárhelyi gyógyszerészképzést román nyelvűnek tekintik, amely megtűri a magyar oktatást is, két-három év múlva oda juthatunk, hogy a magyar képzés már csak opcionális lesz. Minden jogi akadály elhárult volna a magyar oktatás elsorvasztása elől” – fogalmazott Sipos Emese.

A másik javaslata a bizottságnak továbbra is az volt, hogy a magyar képzési program kapjon ideiglenes működési engedélyt. Ebbe decemberben a volt dékánhelyettes szerint már a magyar oktatók is beleegyeztek volna, egyetlen feltétellel: a szenátus hagyja jóvá a magyar tagozat struktúráit, a főtanszékeket, a magyar oktatói létszámot, a magyar csoportokat. „Számomra azonban már akkor világos volt, hogy ezt a szenátus soha nem fogja jóváhagyni. A tanügyi törvény írja elő, mégsem hajlandóak ezt megtenni” – jegyezte meg az oktató.

Sipos Emese határozottan cáfolta Ursula Stănescunak azt az állítását, hogy a magyar tanárok tavaly decemberben nem voltak hajlandóak tárgyalni az akkreditációs bizottság tagjaival. „A professzor asszony összevissza beszél, én már reggel nyolckor ott voltam a találkozáson” – jelentette ki. Szerinte az akkreditációs bizottság elnöke mindig ellenségesen viszonyult a magyar nyelvű gyógyszerészképzéshez. „Volt már dolgom vele, amikor az ARACIS-nél a magyar nyelvű mesterképzési programot kellett jóváhagyni. Nem értette, egyáltalán miért van szükség magyar nyelvű képzésre a gyógyszerészetben, és feltörölte velem a padlót” – mondta a iasi-i professzorról.

Valóban gond az oktatói létszám Mint megtudtuk, a gyógyszerészeti karon jelenleg 42 oktató tanít 273 magyar és 331 román hallgatót az öt évfolyamon. A 42 oktatóból 26 román és 16 magyar, de nagyok az átfedések: a magyar oktatók tanítanak román diákokat is, a román tanárok pedig magyar hallgatókat is. Sipos Emese kérdésünkre elis-

meggyőzni a szakhatóságokat arról, hogy tegye meg ezt a lépést” – tette hozzá.

Arra a felvetésünkre, hogy ha annak idején az orvosi kar esetében meg lehetett oldani külön-külön a román és a magyar képzési program akkreditációt, akkor miért ütközik akadálya az eljárás a gyógyszerész-képzésnél, Azamfirei emlékeztetett: az orvosi képzési programok (román, magyar és angol) már az új tanügyi törvény megjelenése előtt külön-külön akkreditálva voltak, így az új akkreditációs dossziék elbírálása az ARACIS számára nem jelentett problémát. Ám a tanügyi törvény előtt a gyógyszerészeti kar egésze kapott akkreditációt, nem külön a román és külön a magyar program. „Ha a magyar gyógyszerészképzési program hat évvel ezelőtt megkapta volna külön az akkreditációt, akkor tavaly nyilván megkapta volna újra. Így azonban új képzési programként az első lépésben csak ideiglenes működési engedélyt kaphat” – magyarázta.

Kérdésünkre, hogy miért nem fogadja el a szenátus a magyar fél által évek óta kért magyar oktatási struktúrákat, a rektor kijelentette: ez nem oldotta volna meg a magyar gyógyszerészképzési program akkreditációját, sőt további problémákat vetett volna fel, az oktatói létszáhiány miatt. Közlése szerint minden évben meghirdetik a magyar fél által kért számú oktatói állást, ám ezek a posztok jelentkezők hiányában üresen maradnak. Így ha meg is alakulnának a magyarok által kért magyar csoportok és főtanszékek, akkor nem lenne megfelelő számú oktató, legalábbis bizonyos tantárgyakból. „Meg kellene próbálni éreztelenül viszonyulni ehhez a kérdéshez. Életképes lenne önállóan a magyar képzési program? A mostani körülmények között biztos, hogy nem. Hosszú távon azonban lehetséges, hogy életképes lesz, de előbb bővílnie kellene az oktatói létszámnak” – fogalmazott a rektor, hangsúlyozva: az egyetem vezetősége is azt szeretné, hogy ne veszítsék el a magyar nyelvű képzési programot, és minden törvényes lépést megtesznek annak érdekében, hogy ez ne forduljon elő.

merte: a magyar professzorok és docensek száma valóban nem felel meg az akkreditációs követelményeknek. „De ha az akkreditációs bizottság ezzel hozakodik elő, akkor megnézhetjük, mi történne a román képzési programmal, ha ebben a magyar oktatók nem vennének részt. Ha mi hirtelen kivonulnánk, akkor a román oktatás sem felelne meg az akkreditációs követelményeknek” – jegyezte meg.

Az oktatói utánpótlás tekintetében Sipos optimista. Elmondta, tavaly óta levezgázott még három magyar oktató, akik azonban az ARACIS-hoz tavaly elküldött iratcsomóban még nem szerepeltek. „Tanszékeinken arra törekszünk, hogy minden professzor és docens mellé legalább egy tanársegédet vagy adjunktust vegyünk fel. Vannak magyar PhD-hallgatók is. Van utánpótlás, az más kérdés, hogy minden egyes személy állásának megszerzéséért kemény harcot kell vívnunk” – mondta a volt dékánhelyettes.

A történetek ellenére Sipos Emese meggyőződése, hogy ősztől is lesz magyar nyelvű gyógyszerészképzés a MOGYE-n, mert az ARACIS végül elfogadja a tavaly tavasszal benyújtott akkreditációs kérelmüket. Erre ugyanis van már precedens: 2013-ban sikerült akkreditálni a magyar nyelvű orvosképzési programot is. „A MOGYE vezetősége azóta is azt állítja, hogy ez törvénytelen, po-

litikai döntés volt, de ezt nem kívánom kommentálni” – jegyezte meg.

Azamfirei: érdekünk a magyar képzés Leonard Azamfirei az *Erdélyi Riportnak* megerősítette: ha idén nem születik kormányhatározat a MOGYE-n zajló magyar képzési program akkreditációjáról, akkor a törvénynek megfelelően nyáron a magyar helyekre sem lehet felvételt hirdetni. A rektor elmondta, az egyetem vezetői ezért írásban fordultak az ARACIS-hoz és az oktatási minisztériumhoz is, hogy közösen találjanak törvényes megoldást a kialakult pathhelyzetre. Tájékoztatása szerint két megoldás körvonalazódik. Az egyik az, hogy a magyar képzési program megkapja az ideiglenes működési engedélyt, csakhogy ennek dosszióját a magyar oktatók még nem állították össze. „Azzal a régebbi kérelmükkel hozakodtak elő, hogy a szenátus hagyja jóvá a magyar képzés struktúráit. Ám ha megmakacsolják magukat, és továbbra sem adják le az ideiglenes engedélyre vonatkozó kérést, nyáron nem lesz felvételi” – jelentette ki.

A másik megoldás az lenne, hogy román nyelvű képzési programként akkreditálják a jelenlegi, vegyes tan nyelvű képzést. Ez a rektor szerint „elegánsabb” megoldás lenne, ám nem biztos, hogy az ARACIS törvényesnek találja. „Az egyetem vezetésének azonban feltett szándéka

Leonard Azamfirei rektor szerint nem lenne életképes az önálló magyar képzési program

„Meg kellene próbálni éreztelenül viszonyulni ehhez a kérdéshez. Életképes lenne önállóan a magyar képzési program?” (Leonard Azamfirei)

Szerephez jut egy nyugodt motoros

Február közepén a nagyvárad helyi képviselőtestület nemzeti liberális és RMDSZ-es tagjai leváltották Ovidiu Muresan szociáldemokrata alpolgármestert, és a szocdem tanács-tagok tüntető kivonulása ellenére megválasztották a megüresedett posztra az RMDSZ jelöltjét, HUSZÁR ISTVÁNT. Így közel három esztendő után a bihari megyeszékhely magyarságának ismét van alpolgármestere, akit megválasztása után beszél időszzerű várad témaíró BORSI BALÁZS interjújában.

Vannak olyan ügyek, döntések a várad önkormányzatban, amelyek ellen az RMDSZ tanácsosai rendre felszólaltak, s gyakran azok ellen szavaztak, akikkel most éppen koalícióra léptek. Miben változik megválasztásával a helyzet?

Ebben a pillanatban (interjúnk február 16-án készült – szerk. megj.), amikor még igazából meg sem szaradt a pecsét a kinevezésemen, egyelőre csak a tanácsi határozat rögzíti a váltást, ezt kell követnie egy hivatalos közzétételnek, amit a megyei kormánybiztosi hivatal jóváhagy vagy megtámad. Amit feltétlenül szeretnék elmondani: az elveinket

nem adjuk fel, elsősorban a nagyvárad magyar lakosság érdekeit szeretnénk képviselni, de meggyőződésünk, hogy azok a javaslatok, amelyeket eddig is megfogalmaztunk, és javarészt visszautasítottak, nem ütköztek a többségi lakosok érdekeivel, sőt, úgy gondolom, minden váradinak jót tett volna azokat megfontolni és elfogadni. Viszont eddig ez nem így történt. Azt is tudjuk, miért. Ellenzékben voltunk, s ez idő alatt bebizonyosodott, hogy a korábbi koalíciós partnerek, a végrehajtó testületben szereplő két párt, a PNL és a PSD nem tudott együttműködni úgy, ahogyan azt a város érdekei megkövetelték volna. Ezt Ilie Bolojan polgármester is elmondta a legutóbbi tanácsülésen. Fontos döntések esetében nem volt konszenzus az PSD-s alpolgármester és a frakciója között, hiszen volt olyan önkormányzati határozati javaslat, amelyet a végrehajtó testület készített elő és terjesztett be, a szociáldemokrata tanács-tagok egy része meg is szavazta, a másik része viszont nem, jó esetben tartózkodott, holott saját alpolgármesterük jóváhagyta voksával a tervezetet. A PNL ezért döntött úgy, hogy keres egy másik partnert, amellyel biztosítani tudja a

Azok a javaslatok, amelyeket eddig is megfogalmaztunk és visszautasítottak, nem ütköztek a többségi lakosok érdekeivel

Huszár István
a Fekete Sas
palota passzázsá
alatt

A SZERZŐ FELVÉTELEI

többséget, ez lett az RMDSZ. Bízom benne, hogy a jövőben az olyan típusú javaslatok, legyen az beruházás, kultúra, sport vagy szociális ügy, amelyek a város érdekeit szolgálják, megkapják a kellő támogatást.

*A nagyvárad magyar közele-
ményt ezekben a napokban élénken
foglalkoztatja a főter átépítése, ami ellen korábban helyi építészek is szót emeltek, mondván szakmaiatlan a terv, kizárólag a liberális alpolgármester ízlése szerint alakítják át a teret. Van arra lehetőség, hogy menet közben még módosítani, legalább csiszolni lehessen a terven?*

Nagyvárad számára nagyon fontos, hogy az uniós forrásokat ne veszítse el, ezért a főter átépítésével még ebben az évben végezni kell. A tér átépítése egy olyan EU-s projekt, amelyhez a város önrésze csak öt-tíz százalék. Fontos, hogy ezt a tetemes mennyiségű uniós pénzt ne veszítsük el.

Azt tudjuk, hogy a Szent László tér átépítésének tervét az elmúlt időszakban többször átdolgozták, majd az egészet újratervelték, ám a sok ellenérvünk, hogy ez nem tetszik vagy az nem tetszik, végül is hozott eredményeket. Hiszen, emlékezzünk vissza, volt olyan eleme a megvalósításra kijelölt tervnek, hogy egy napórát meg egy anygalkás obeliszket helyezzenek el a tér közepén. Végül nem lesz sem napóra, sem anygalkás obeliszk. Ám mivel mi akkor ellenzékben voltunk, hiába ragaszkodtunk egy Szent László-szoborhoz, azt nem fogadták el. Végül sikerült egy olyan végső verziót kialakítaniuk, ami lehet, még mindig nem az, amit mi szeretnénk, de már nem tartalmazza azokat az elemeket, amelyeket mi kategorikusan elutasítottunk.

A hivatalban milyen feladatkörökkel ruházzák fel önt, mint friss alpolgármestert?

Gyakorlatilag az előző önkormányzati ciklusban megszabott feladatköröket veszem át, azokat, amelyek annak idején Bíró Rozália mostani szenátor hatáskörébe tartoztak. Röviden felsorolva, hozzám tartozik majd az Ingatlankezelőség, a Szociális és Közösségi Ügyek Hivatala, a közterület-fenntartó és -kezelő, amelyhez a strandok, a temető, az állatkert és a piacok, a Pénzügyi Igazgatóság, a Helyi Közszállítási Vállalat, tehát valamivel több lesz, mint a leváltott Mureșan alpolgármester attribútumai.

Nagyvárad azon kevés hazai nagyvárosok közé tartozik, ahol Ilie Bolojan polgármester döntése nyomán a civil szervezetek immár harmadik éve nem kaphatnak támogatást az önkormányzattól, ez pedig jelentős mértékben visszavetette a magyar civilek működését (is). Várható-e változás a kulturális és közösségi programok támogatása terén?

Dolgozunk rajta. Ugyan csak az utolsó pillanatban, de megszületett az ideai költségvetést elfogadó tanácsi határozat. Mivel ez egy éves tervezet, az esztendő folyamán az eddigi gyakorlat alapján biztosan változni fog. Elképzelhető, hogy a számos tervezett beruházás közül akad olyan, amit nem sikerült elindítani, vagy nőnek a bevételek, esetleg spórolunk, tehát lesz honnan forrásokat átirányítani. A tervünk az, hogy újraindítsuk azt, ami 2012-ben megszakadt, hogy az egyházak, a civil szervezetek, alapítványok új-

Az új alpolgármester régi motoros az RMDSZ-ben és az önkormányzati munkában

ból kaphassanak támogatást a városi költségvetésből.

Részen városrendezési, részben pénzügyi kérdés, hogy miként folytatódik idén a műemlékövezetnek nyilvánított történelmi belváros modernizációja, a legfontosabb épületek, paloták felújítása. Lát esélyt arra, hogy kevesebb ingatlant takarjon el védőháló?

A homlokzat-felújításokra készültek pályázatok, egyes ingatlanokat uniós forrásokból újítanak fel, tehát elkezdődött végre valami, ha nem is a szükséges ütemben. Akadnak belvárosi vagy ehhez közeli épületekben lakások, amelyek kiürülnek, és itt nem kilakoltatást vagy végrehajtást kell érteni, hanem örökös nélküli elhalálozását. Mások kénytelenek eladni ingatlanaikat, mert nem tudják fizetni a fenntartást. Ezeket az ügyeket szociális kérdésként kell kezelni. Sokan, akik két-háromszobás belvárosi lakások fenntartására sem tudják előteremteni a rávalót, ezek a családok a homlokzat-felújítás önrészét kitevő pénzt is képtelenek kifizetni.

Vannak ugyanakkor olyan, a magyarságot érintő problémák, amelyek viszonylag rövid időn belül megoldhatóak...

Az egyik ilyen a magyar nyelvű esketések ügye. Az elmúlt időszakban gyakran csalódtak azok a párok, akik azt kérték, hogy az anyakönyvvezető magyarul adja össze őket.

Tudomásom szerint mindössze egy személy volt képes, illetve csak neki volt meghatalmazása arra, hogy a magyarokat anyanyelvükön eskesse. Próbáljuk elérni rövid időn belül, hogy bárki, aki magyarul szeretné az esketést, az élhessen ezzel a jogával.

Tudjuk, hogy Váradon komoly változások történtek az elmúlt években, amelyek érintették a magyar közösséget. Például iskolai osztályokat veszítettünk el, átcsoportosítások történtek, bölcsődékben voltak problémák – sok helyütt éppen a gyermekhiány miatt. Kevés a gyermek, nemcsak a magyar, hanem a román is, ezért csoportok indulása kerül veszélybe. Hosszú távon ez komoly problémát fog jelenteni.

Egy bő év van hátra a következő önkormányzati választásig. Vannak-e olyan ambíciói, hogy a következő választáson akár a polgármesteri tisztségért száll versenybe?

Erről még nem beszéltünk, de bármi megtörténhet. Ez az egy év mindenképpen jó próbamunka lesz. Bízom abban, nem csalogdnak bennem az emberek. Számomra ez a tisztség megtiszteltetés, ugyanakkor kihívás is, szeretnék eleget tenni a lehető legtöbb lakossági elvárásnak, ami nyilván nehéz lesz, főleg a mostani politikai helyzetben.

Önt már sokan ismerik önkormányzati képviselői tevékenysége okán, a legutóbbi népszámlálás alkalmával pedig négygyermekes apaként az egyik „arca” volt a Bihar megyei kampánynak. De azt kevesen tudják, hogy a motorok nagy szerelmese, és nem is akármilyen kétkerekűvel rója a kilométereket...

Lassan huszonöt éve van jogosítványom motorra is. Az első motorom egy 175 köbcentis Jawa Czetka volt, most pedig egy egészen más típusú, más kaliberű jószágom van, egy Yamaha Midnight Star. Motorozni nagyon szeretek, de nem vagyok tagja egyetlen klubnak vagy csoportosulásnak sem. Nyugodt motorosnak tartom magam, nem szeretek felválni. Ameddig lehet, folytatom a motorozást, mert ahogy másokat a horgászat, engem ez kapcsol ki.

Sikerült egy olyan végső verziót kialakítaniuk a Szent László tér átépítésére, ami még mindig nem az, amit szeretnének, de már nem tartalmazza azokat az elemeket, amelyeket mi kategorikusan elutasítottunk

Harc a korrupció ellen: látvány és kudarc

Romániát újabban mintaoszágként tartják számon a korrupcióellenes intézkedések miatt. Látványos perek, ítéletek követik egymást, a visszaélések aránya azonban alig csökken. A gazdaság kifehéritése kudarcos, annál sikeresebb a képviseleti demokrácia intézményeinek befektetése. Ki nyer és ki veszít a leszámolások és elszámolások korában? Erre keresi a választ PARÁSZKA BORÓKA írása.

Az „intézményes korrupció” a hazai közélet egyik legsúlyosabb problémája – az amerikai kormány múlt év elején adott ki jelentést a romániai közállapotokra vonatkozóan, a dokumentum ezt a szigorú megállapítást tartalmazza. Mióta közzétették, több korrupciós ügy felszámolása is elindult, vagy lezárult, Románia a hazai és a külföldi sajtóban is egyre gyakrabban bukkan fel pozitív példaként. A legfrissebb adatok decemberben kerültek nyilvánosságra azzal kapcsolatban, hol tart a korrupció felszámolása. A Transparency International is közzétette a maga felméréseit, és a Legfelsőbb Bírói Tanács is adatokkal szolgált. Ez utóbbi olyan felmérést tett közzé, amely a 2009-2013 közötti időszakot öleli fel, tehát a tavalyi, „korrupcióellenes harcnak” szentelt év eredményeit még nem tartalmazza, arra viszont következtetni enged, hogy a gazdasági-társadalmi élet mely szegmenseit érinti ez átvilágítás.

Börtönévekben mért szigor A Legfelsőbb Bírói Tanács által közzétett információk szerint öt év alatt kétezer embert ítélték el korrupciós cselekményért. A legkevesebbet öt éve: 187 ügyben született ilyen jellegű elmarasztaló döntés. Azt gondolhatnánk, az idő előrehaladtával, és a „korrupcióellenes harc kiszélesedésével” egyenes arányban nőtt a bírói ítéletek száma, ám ez nem így van. Rekordév a 2012-es volt, ekkor 564 ügyben született döntés, egy évvel később hetven dossziéval kevesebb-

bet zártak le: a parlamenti választások után csökkentek az eredmények. Egyes értelmezések szerint már nem volt olyan jól hasznosítható politikai tétje, üzenete a letartóztatásoknak, mint a kampányok során.

A korrupció felszámolása változó ritmusban halad, az viszont tartós tendencia, hogy szigorodnak a büntetési tételek. Az igazságügyi reform tíz évvel ezelőtti nyitányakor általában fél, maximum egy év felfüggesztett börtönbüntetés volt az átlagos kiszabott büntetési tétel, ma már a több éves letöltendő börtönbüntetés sem ritka. Legutóbb Nagy Zsoltot, az RMDSZ egykori távközlési miniszterét ítélték négy év letöltendő börtönre – igaz, ügye nem a klasszikus értelemben vet korrupcióellenes ügy, öt bünszervezetben való részvétellel és annak támogatásával vádolták meg.

A korrupció jellege változott A vádlottak padján gyakran tűnnek fel politikusok. A 2012-es választásokon mandátumot szerzett képviselők 7 százaléka ellen indult eljárás az elmúlt három évben, ennél is nagyobb arányban vizsgálódnak megyei tanácsi elnökök viselt dolgai után. Rajtuk kívül az igazságszolgáltatás emberei is reflektorfénybe kerülnek. Tíz év alatt száz bírót, és ötven ügyészt marasztaltak el korrupcióhoz kötődő fegyelmi ügyekben. Jogerős ítélet 27 ügyész és 25 bíró esetében született 2009 és 2013 között. A korrupció jellegének változása szembeötlő ebben az időszakban: 2009-ben a kenőpénz adása, illetve elfogadása volt a jogerős ítéletek által elmarasztalt leggyakoribb bűncselekmény, jóval kevesebb embert ítélték el befolyással való üzérkedés miatt. Ez az arány 2011-re megfordult: ekkorra harmadával többen álltak bíróság elé befolyással való üzérkedés miatt, mint ahány elkövető esetében bizonyítást nyert a közvetlen haszonszerzés. 2012-re a trend folytatódott.

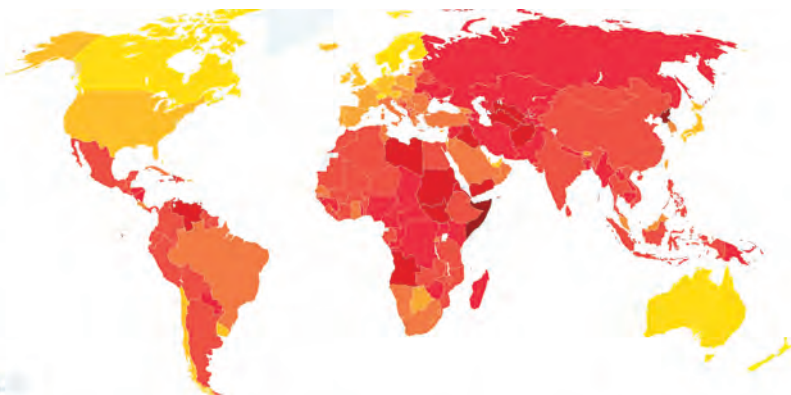
Érdemes a Transparency International összevetését is számon

tartani, mert ez korrupciós index alapján rangsorolja az országokat. Ennek megfelelően Románia nem mintaoszág: a gazdasági bűncselekmények terén túlteljesít, Görögország és Olaszország mellett a legkorruptabb európai állam. Egy ponttal még Bulgária is megelőzi Romániát, amely az összesítő listán a 69. helyen szerepel. Magyarország, amelyet különösen a tavalyi amerikai kitiltási botrány miatt elretentő példaként emlegetnek, a 47. helyen áll. Amúgy Dánia áll a lista élén 92 ponttal, Új-Zéland a második 91 ponttal. Az élbolyba tartozik még Finnország (89 pont), Svédország (87 pont), valamint Norvégia és Svájc (86 pont). A lista végén Dél-Szudán, Afganisztán, Szudán, Észak-Korea és Szomália található.

Románia tehát nem „mintaállam”, és egyelőre nem beszélhetünk a „korrupcióellenes harc” rendkívüli sikereiről sem. Ami elmondható, az az, hogy nálunk látványosak a hasonló ügyekben a rendőri intézkedések, bírósági eljárások, ez a téma erősen mediatizált, sokkal nagyobb figyelem irányul ezekre a bűnesetekre, mint amilyen hatékonyságot a bűnmegelőzés és jogszolgálat magáénak tudhat.

Nem téma a kiskorrupció Természetesen az adatok mélyebb elemzéséhez több szempontra lenne szükség: ám két dolog szembetűnő. Először is a feltárt esetek száma rendkívül alacsony ahhoz képest, hogy a szakmai fórumok az „egész társadalmat” átszövő problémaként nevezik a korrupciót. Vagyis: ha valóban annyira elterjedt a gazdasági bűnözés, akkor annak jelentős részéről alig vannak adatok. A másik szembetűnő jellemző, hogy a korrupciós botrányok zöme politikai jellegű, és ez azt a látszatot kelti, hogy a román társadalomban a korrupcióért szinte kizárólag a politikusok a felelősek, a visszaélések csak a törvényhozás által, a törvényhozás szintjén történnek. A „korrupcióellenes harc” pedig akkor sikeres, ha ezt

A korrupció-ellenesség mára a politika-ellenesség szinonimájává vált

A világ korrupciós térképe 2014-ben. Minél sötétebb a szín, annyival korruptabbnak tekintik az adott országot a Transparency International

RANK	COUNTRY/TERRITORY	SCORE	RANK	COUNTRY/TERRITORY	SCORE	RANK	COUNTRY/TERRITORY	SCORE	RANK	COUNTRY/TERRITORY	SCORE	RANK	COUNTRY/TERRITORY	SCORE	RANK	COUNTRY/TERRITORY	SCORE
1	Denmark	90	21	Uruguay	73	38	Slovenia	68	61	Oceania	49	80	Bosnia and Herzegovina	39	100	Chad	10
2	New Zealand	87	22	Ukraine	72	39	Slovakia	67	62	Ghana	48	81	Sierra Leone	38	101	Russia	21
3	Finland	86	23	Burkina Faso	71	40	Cape Verde	66	63	Cuba	47	82	Equatorial Guinea	37	102	Comoros	20
4	Sweden	85	24	Burundi	70	41	Korea (South)	65	64	Chen	46	83	Tanzania	36	103	Uganda	19
5	Norway	84	25	United Arab Emirates	69	42	Latvia	64	65	Mongolia	45	84	Vietnam	35	104	Ukraine	18
6	Switzerland	83	26	France	68	43	Malta	63	66	Morocco	44	85	Guyana	34	105	Bangladesh	17
7	Singapore	82	27	Qatar	67	44	Seychelles	62	67	Kenya	43	86	Madagascar	33	106	Guinea-Bissau	16
8	Netherlands	81	28	Saint Vincent and the Grenadines	66	45	Costa Rica	61	68	Turkey	42	87	Azerbaijan	32	107	Guinea	15
9	Luxembourg	80	29	Brunei	65	46	Hungary	60	69	India	41	88	Kenya	31	108	Haiti	14
10	Canada	79	30	Botswana	64	47	Mauritius	59	70	Indonesia	40	89	Gambia	30	109	Mexico	13
11	Australia	78	31	Portugal	63	48	Georgia	58	71	Philippines	39	90	Sierra Leone	29	110	Kenya	12
12	Germany	77	32	Puerto Rico	62	49	Malaysia	57	72	Laos	38	91	Guinea	28	111	Kenya	11
13	Ireland	76	33	Poland	61	50	Czech Republic	56	73	Thailand	37	92	Kenya	27	112	Kenya	10
14	United Kingdom	75	34	Spain	60	51	Slovakia	55	74	Malawi	36	93	Kenya	26	113	Kenya	9
15	Belgium	74	35	France	59	52	Slovenia	54	75	Kenya	35	94	Kenya	25	114	Kenya	8
16	Japan	73	36	Sweden	58	53	Denmark	53	76	Kenya	34	95	Kenya	24	115	Kenya	7
17	Barbados	72	37	Finland	57	54	Finland	52	77	Kenya	33	96	Kenya	23	116	Kenya	6
18	Hong Kong	71	38	Spain	56	55	Spain	51	78	Kenya	32	97	Kenya	22	117	Kenya	5
19	Ireland	70	39	Denmark	55	56	Denmark	50	79	Kenya	31	98	Kenya	21	118	Kenya	4
20	United States	69	40	Lithuania	54	57	United States	49	80	Kenya	30	99	Kenya	20	119	Kenya	3

a – létező, de nem kizárólagos – politikai visszaélés sikerül felszámolni. A korrupcióellenesség mára a politikaellenesség szinonimájává vált, a képviseleti rendszer került általában a gyanú árnyékába, a demokratikus alapintézmények működése (mint a mandátummal rendelkezők mentelmi joga) vált megkérdőjelezhetővé. Ma Romániában „makrokorrupciónról” folyik a közbeszéd, szinonimájaként a „politikus-bűnözésnek”. A „mikrokorrupciónról”, amely a társadalom széles rétegeit sújtja, ugyanakkor a társadalom széles rétegei által gyakorolt: alig esik szó. Az adóelkerülés ma is sokak által elfogadott társadalmi norma. „Amíg azok fent – hallható gyakorta a magyarázat és védőbeszéd – a báronyszékekben sokat lopnak, addig lent, a szegény embernek is meg kell élnie valahogy”.

Elfogadott formák Néhány országosan ismertté vált esettől eltekintve az egészségügyben tapasztalható korrupció szinte tabu, és bár majd minden közkórházban, egészségügyi intézményben olvashatóak a betegjogi biztosítékok, a figyelmeztetések a csúszópénz adás tilalmáról: orvosnak borítékot adni, az egészségbiztosító által támogatott ellátásért külön fizetni, kis „figyelmességet” adni hozzátartozik az ellátó személyzet iránti tisztelethez. A tanügyi korrupció felszámolása

felemás eredményeket hozott: a vizsgaközpontok bekamerázása, az érettségien elbukók számának rendkívüli növekedése, a diplomagyárként működő magánegyetemek leleplezése részleges eredményt hozott. De a tanügyön belüli intézményes korrupció szerkezete még mindig jelentős részben feltáratlan: akár az oktatási intézmények működtetéséhez való kikényszerített szülői hozzájárulásról, akár a biztos és adómentes jövedelem biztosító magánórákról legyen szó. A korrupció e formái általánosak, és tömegesen elfogadottak. A szülői gondoskodás jele, ha valaki külön fizet az iskolai romántanárnak azért, hogy otthon még egyszer, immár alaposan és eredményes módon leadja a leckét, majd az iskolában ezt a magánórát tudást számonkérje és osztályozza.

A kiskereskedelem, a szolgáltatóipar csak mutatóban működik tisztán: számlát, nyugtát fogorvos, fodrász, autószerelő, vízvezeték-szerelő elvétele, külön kérésre ad, ha ad. A taxis fuvar előtt megkérdezi: nyugtával vagy anélkül óhajtuk-e az utazást. Mindezek a társadalmi korrupció kis tételű, de gyakori formái. Nem fordulnak meg euróezrek, százezrek egy-egy ilyen tranzakciónál, ám a kieső adóbevételek mértéke összességében sokkal nagyobb. Évente húszmilliárd eurót veszít a román költségvetés az adó-

kerülés miatt. Ezen a téren Románia listavezető Európában, ennél nagyobb költségvetési kieséssel csak Lengyelország küzd. A hozzáadott értékadó (TVA) érintő csalások aránya eléri a GDP 6,3 százalékát. A feketegazdaságban megforduló tőke értékét 40 milliárd euróra becsülik, s ez az összeg évről-évre nő. Mióta a „korrupcióellenes harc” megkezdődött, megduplázódott ez az érték. Igaz, ebbe a tíz évbe a gazdasági felmelegedés és a világváltság, a visszaesés időszaka is beleesett. Vagyis: volt idő, amikor akadt mivel zsonglörködni, és feketén gazdálkodni, és volt, amikor nem volt elcsalható adólej. A legutóbbi parlamenti választások óta évi kétmilliárd euróval nőtt a romániai feketegazdaság. A kormány most adócsökkentéssel igyekszik elejét venni a folyamatoknak, illetve nyugtaltatóval próbálkozik. Egyelőre csak azt látni, hogy a hazai gazdaság fontos szegmensei pénzügyileg áttekinthetetlenek, követhetetlenek. Kétosztatúvá vált a romániai társadalom: a korruptak és a tiszták, a politikusok és a civilek néznek egymással farkasszemet – legalábbis az általános megítélés szerint. Az érdekszférák nem ilyen jól szétválaszthatók, mint ahogy a hasonló moralizálás sem igazolható. Arra viszont kiválóan alkalmas, hogy elfedje: a korrupcióellenes fellépés egyelőre nem siker, hanem kudarc történet.

Gyenes Emánuel, tereprali motorversenyző

Az első tíz a célja a szatmári dakarosnak

Szatmárnémeti legeredményesebb sportja a vívás, a Szamos menti város több világ- és olimpiai dobogósal büszkélkedhet. Ám az utóbbi hetekben egy fiatal motorosról beszél mindenki. GYENES EMÁNUEL, vagy ahogy mindenki ismeri: Mani, a világ legnehezebb tereprali versenyén, a Dakaron bizonyított, amikor ez év elején a 163 induló közül a 21. helyen végzett, míg a maratoni kategóriában elsőként teljesítette a távot. SIKE LAJOS írása.

Stílszerűen, sivatagi homokból formált óriás Mani felirattal és hatalmas tapssal fogadták munkahelyén, a gépkocsi-alkatrészeket forgalmazó szatmári nagykereskedelmi cég, az Auronet bejáratánál. Aztán odabent egy hatalmas torta is előgurult, rajta marcipánból Mani és a motorja. Csehi Árpád vezérigazgató rövid köszöntője után a hazatért motoros alig tudott az ölelő karokból kibújni, mindenki személyesen akart sikeréhez gratulálni. Akinek erre akkor nem volt alkalmja, az később elmehetett a *Szatmári Friss Újság* szervezte közönségtalálkozóra, majd február 16-án a megyei tanács által adományozott kitüntetés átadására a filharmónia díszes termébe, ahol két tucat kiválóan teljesítő Szatmár megyei személyiség közül Gyenes Emánuel kapta az Év Embere megtisztelő címet.

Kamaszkori szerelem A különböző találkozókon többször is kérdezték tőle: honnan datálható motoros szenvedélye? Válasza mindannyiszor az volt: kamaszkorától, mint a legtöbb fiatalnak. 12-13 éves korában már „örülként” száguldozott a Szamos-töltesen, s alig múlt 16, amikor egy brassói enduro futamon, miközben többen versenyzőhöz illő profi szerelésben jelentek meg, ő utcai bakancssal és melegítőben állt rajthoz. Maga is meglepő-

Egy régi kép még Afrikából

A jó, strapabíró motor mellett a siker az alapos felkészülésen is múlik

Gyenes Mani hazatérése után

dött, hogy elsőnek ért célba. Ez volt az a pont, amikor saját belső hangjának és barátai biztatásának engedve, azt mondta, egy ideig leghűségesebb társa legyen a motor. 2003-ig csak hazai versenyeken állt rajthoz, majd a siker meghozta a nemzetközi szereplést. Ám az első nagyobb megmérettetésre évekig kellett várnia. Egy szatmári vállalkozó (maga is motoros) vette szárnyai alá, 2007-ben általa jutott ki először az akkor még Afrikában zajló Dakar-ralira (a verseny történetéről lásd keretes írásunkat). A sors iróniája, hogy patrónusa, Szilveszter Zsolt, aki szintén nevezett, a versenyen úgy megsérült, hogy azóta se kerülhetett a Dakar-rali közelébe.

A megbízhatóság sikere Egy pillanatra térjünk vissza Dakar előtti korszakára, akkoriban a helyi sajtó többször is úgy említette, mint az enduro és az enduro-krossz hazai mesterét. Mit is jelentett ez pontosan? – kérdezem.

„Lényegében a motorversenyzés két külön szakágát nevezik így. Ha valaki ötször megnyer egy ilyen versenyt, akkor megkapja a mester címet. Én hétszer nyertem mind az enduro, mind az enduro-krossz kategóriában. A mesteri cím főleg a nemzetközi versenyekre való kijutás miatt fontos. Azt is mondhatnám, a nemzetközi elismertség felé vezető út alapja.”

„Tisztázzunk még egy fogalmat, mit jelent az, hogy az idei Dakaron a maratoni kategória győztese lett?”

„Ebben a kategóriában a versenyzőknek az indulás előtt megjelölt alkatrészeket, eszközöket a futamok során nem lehet büntetlenül kicserélniük. Talán mondanom sem kell, a jó strapabíró motor mellett a siker az alapos felkészülésen is múlik. Persze, az olyan fogyóanyagokra, mint a gumi vagy a motorolaj nem vonatkozhat a tilalom. Nekem óriási mázlim volt, hogy végig nagyobb zavarok nélkül száguldhattam.”

Pénz kérdése A versenyzők fenyegetett biztonsága miatt Chilébe, Argentínába költöztették 2009-re a ralit, ám motorosunk nem szívesen emlékszik vissza első dél-amerikai szereplésére, mert egy banálisnak tűnő, de mégis komoly baleset miatt fel kellett adnia a versenyt. Ám erős akaratú ember lévén, ebből is tőkét kovácsolt, azóta jobban ügyel saját biztonságára, amennyire lehet, elkerüli a rizikósabb helyzeteket, s még intenzívebben figyel az előtte megjelenő akadályokra. A rajthoz állók népes táborában mindig az élmezőnyben végzett, ha az első tíz közé nem is jutott be. Az idén az ösz-

szetettben a rendkívül jónak számító 21. helyen intették le. Azt mondja: ha addig él is, megpróbálja elérni, vagy még jobban megközelíteni a rangot jelentő legjobb tíz mezőnyét. Semmilyen körülmények közt nem adja fel ezt a célját. Azt is fontosnak tartja, hogy végig kell vinni a futamot, akár lépésben is, ha már nem marad más lehetőség, mert a verseny akkor ér véget, ha meglengetik a kockás zászlót

„Alig 30 éves, az ország mind ez idáig legeredményesebb motorosának csakugyan nincs olyan álma, hogy a Dakaron is elsőnek lengessék meg előtte a pepita zászlót?”

„Legyünk realisták, ez elsősorban pénz kérdése! Márpedig a hazai körülmények közt honnan tudnék annyi pénzt összeszedni, hogy olyan formába hozzam magam, mint a világ legjobbjai, a nagy gyári csapatok versenyzői? Mondom, ez nem szándék, sokkal inkább pénz kérdése, attól függ, hogy mennyit tudok edzeni, hány nagy versenyre tudok kijutni, hogy a Dakarra, a legnehezebbre, a lehető legjobb formába hozzam magam. Persze, segít az Autonet, a megyei tanács, mások is, de egyelőre, ha megszakadok se tudok annyi pénzt összehozni, hogy a világ minden rangos versenyén ott legyek. Mert az volna az igazi. S akkor még nem említettem, hogy sürgősen kell egy új KTM versenymotor, ami ki-fejezetten erre a célra készül Ausztriában. Csak ez 32 ezer euróba kerül. Ha nem jön össze, akkor 2016-ra nem repülök Buinos Ariesbe.”

Komoly céljai vannak a szatmári motorosnak

Hetente három-négy nagyobb edzés kell, hogy formában tudjam magamat tartani

A felhők felett A kijózanító szavak ellenére Mani arcán inkább bizakodást, mintsem aggódást látok. Még inkább felderül, amikor az idei versenyen szerzett élményeiről kérdezem. Argentína fővárosa, a kevés alapján is, amit látott belőle, csodálatos. Az Andok, Chile, Bolívia, ahol csak végigszaladt a „száguldó sivatagi cirkusz”, lenyűgöző, még az unalmasnak tűnő sivatag is érdekes. Az emberek szegénységükben is derűsek és fölötté barátságosak, segítőkészek. Az Andokban 4900 méter magasan is motorozott, a felhők magasságában vagy még azok fölött. Ha egyáltalán lett volna felhő azon

A sivatagok versenye

A Dakar-rali (eredetileg Párizs–Dakar rali) egy évente, hagyományosan január elején zajló, sivatagi tereprali verseny. 1979-ben rendezték meg először, Párizs és Dakar között. Alapítója a francia, Thierry Sabine, aki haláláig főszervezőként is tevékenykedett.

Négy kategóriában versenyeznek a résztvevők. Autók és motorok kategóriában már az első versenyen is el lehetett indulni. A második ralin felvették a kínálatba a kamionok kategóriát is. 2009-ben bővült újra a rajtlista, ekkor csatlakoztak a quadok.

A Dakar-rali tradicionálisan Párizs és Dakar között zajlott, de korábban is előfordult, hogy elsősorban biztonsági okokból, terrorfenyegetettség, háborús helyzetek miatt nem Dakar, hanem egy másik város volt a célállomás. 2008. január 4-én jelentették be, hogy a másnap esedékes rajt biztonsági okok miatt elmarad. 2009-től a verseny átkerült Dél-Amerikába, de a Dakar-rali nevet megtartották. Chile és Argentína mellett immár Bolíviát is érinti a kijelölt útvonal.

a száraz magashegyi, sivatagos vidéken, ahol évtizedek óta nem hullt eső. Ám olyan dermesztő hideg volt, hogy egyik kezével a kormányt tartotta, a másikat a kipufogó csövén melegítette, s cserélgette. De éppen az ilyen megpróbáltatások miatt különleges a Dakar. Külön szenvedést jelentett a motorozás egy 120 kilométeres, kiszáradt sóstó medrében. Az apró sószemcsék többször dugulást okoztak, de kis szünetet tartva mindannyiszor sikerült kitisztítania és továbbindult. Közben a só a ruhájának minden kis zugába befurakodott, kellemetlen csípése zavarta a vezetésben.

Más gondjai is akadtak. Egyszer a speciális szakaszon elfolyt az olaja, s a tartálydugót is elvesztette. Mázlija volt, hogy talált embereket a környéken, akik kíségtették. Kapott egy kisebb méretű dugót, amit körberagasztott, hogy kibírja a szakasz végéig. „Némi fohással, kibírta!” – teszi hozzá, ma már nevetve.

Partiumi dűnék közt Az itthoni felkészülés hétköznapijairól is beszélgetünk. „Szatmár megye földrajzi adottságai részben alkalmasak az edzésre, mármint a sivatagi motorozás feltételeinek. Gondolok a Nagykároly környéki, főleg a csanálói homokdűnékre” – mondom.

„Van annál jobb hely is a közelben, Érmihályfalván, ahol jó homokos pálya áll rendelkezésemre. Kiseb edzésekre a kakszentmártoni homokos Szamos-partot is szoktam használni. Megfelelő dombos-erdős terepet pedig Batarcs határában találok. Rendszerint oda járok ki. Hetente három-négy nagyobb edzés kell, hogy formában tudjam magamat tartani. Fontos, hogy az ember soha ne gondolja, hogy elég, és leállhat!”

Közben a munkahelyén is helyt kell állnia az edzőmunka mellett. „Motorbiciklik alkatrészeinek az eladásával foglalkozom. Szívem csücskét a KTM-motorok jelentik, mert 15 évi pályám során csak ezekkel a gépekkel száguldoztam, minden sikeremet a KTM-nek köszönhetem, nagyon megbízható gépek. Az eddigiek alapján van okom remélni, hogy a KTM felröpít oda, ahová eddig csak keveseknek sikerült eljutniuk.”

Patkányok palotája

Gyakran külhoni turistacsoportok torpannak meg Nagyváradi Fő utcájának romladozó műemlékei előtt. Előszeretettel filmezik-fotózzák a hajdani Pénzügy-igazgatóság, újkori nevén: a „Poliklinika” épületét. Szilágyi Aladár riportja a 2002 óta tartó, akár még évekig elhúzódó per tárgyat képező emblemikus épületről, Tasnádi-Sáhy Péter felvételeivel.

Ha kedvem támadna az ön-feljelentés gesztusát gyakorolni, „jogtalan behatolás” elkövetése miatt adnám fel riporterségemet. Nem tudom, mentségemre szolgál-e, hogy nem „roncsolásos nyitással hatoltam be” az épületbe. A terep felmérése előtt Carmen Soltánel, a Bihar Megyei Tanács jegyzője volt szíves tájékoztatni arról, hogy a megyei önkormányzat őrző-védő szolgálatának emberei „a poliklinika kiköltözése óta állandó jelleggel őrzik a használaton kívüli épületet.” Tolakodó kérdéseimre annyit elismert: „előfordulhat, hogy egy-egy hajléktalan éjjeli menedékre talál benne”...

Miután sokáig hasztalan zörgetek bebocsáttatásom érdekében, az U alakú épület udvarába surranok. Az üres őrbódét szundikáló kutya vigyázza, feltápáskodva farkcsóválással jelzi: bízok bennem. Addig forgolódom, míg fel nem fedezem a hátsó traktus egyik üresen tátongó ablaküregét, s néhány habtgéglát odagörgetve, könnyedén belépek a földszinti folyosóra. Patkánybűz, emberi ürülék és vizelet szaga kínálta olfaktív élményekkel gazdagodva szoktatom szememet a félhomályhoz. Vizuális élményeknek sem vagyok híjával: tokostól kiszerelt ajtók, ablakok helye, kicibált kábelek, vízvezetékek, leszerelt fűtőtestek nyomai jelezik, hogy – nem egyszer, nem kétszer – minden elmozdíthatón újraértékesítő kezek szorgoskodtak huzamosan idebent. Egy-egy védettebb helyiségben rongy- és papírkupacok javítják az éjjeli menedékhely komfortját. Szerinszer, az utcára (nem) néző, kitört ablakszemek, avagy a már ablaktalanított üregek

előtt, az utcafrontot valamikor tetőtől talpig beborító, szél cibálta, elcafatosodott védőhálók szabad bejárást kínálnak esőnek, hónak egyaránt. A Fő utca felől életveszélyes a palotát megközelíteni. A malterrongyos falakról hulló vakolatdarabok, a portálé oromzatáról leváló épületdíszek borítják a járdát.

Amerikai tempóban 1900 tavaszán a napilapok szinte heti rendszerességgel számoltak be a Nagyváradi legújabb büszkeségének ígérkező épület befejező munkálatairól. Nem véletlenül, hisz nem csak az előljáróság, hanem a város polgárai is nagy érdeklődéssel követték nyomon a csupán egy esztendeje (!), 1899 márciusában elkezdett építkezés fázisait. A korszón sétáló közönség meg-megtorpanva vette szemügyre az állványerdőt, divattá vált meglátogatni az építőttelepet. Az ezredfordulóra készülő esztendő első napjaiban az álmos Debrecenből a pezsgő Váradra szegődött, poétának menendő ifjú újdondász, Ady Endre erre vetődve bizonyára meggyőződhetett arról, hogy „jól döntött”, amikor várost, illetve redakciót váltott...

Hiányosak az emeleti ablakok is

Patkánybűz, emberi ürülék és vizelet szaga kínálta olfaktív élményekkel gazdagodva szoktatom szememet a félhomályhoz

Csúf látvány a szép koreesti napfényben

Helytörténész barátom, Péter I. Zoltán rendelkezésemre bocsátott, egyelőre kéziratos kötete (*Nagyváradi, anno 1900*) bővelkedik a témába vágó sajtószemelvényekben:

„Az új pénzügyi palota építkezése szinte amerikai tempóban halad. Most már a belső berendezéseknél tartanak, melyeket Thieszen Arthúr fiatal debreceni vállalkozó végeztet. A termek festései nagyon ízlésesek, valamint a díszítések is. De különösen szép, s művészi beccsel bír a második emeleti lépcsőtetőzet allegorikus freskója, melyet Udvary Géza akadémiai festővel festetett meg.” (*Szabadság*, 1900. március 8.)

„Nagyváradi egyik legszebb középülete a pénzügy-igazgatósági palota, melyet ifj. Rimanóczy Kálmán épít, mind jobban közeledik a befejezéshez. A barokk stílusú palota lépcsőháza már elkészült. A tetőzetre egy igen sikerült freskó van festve. A sikerült mű Udvary Gézát, a Lotziskola egyik tehetséges tanítványát dicséri. A freskó a pénz apoteózisa. (...) Az egész kép derűs, és egyik díszre lesz a palotának.” (*Nagyváradi*, 1900. március 9.)

„A pénzügyi palota holnap nyílik meg a nagyközönségnek, egyelőre ma még csak kívülről látható a maga impozáns teljességében. A francia barokk stílusban épített palotát, mely 100 szobát tartalmaz, tegnap vette át a város építésére felügyelő

bizottság.(...) Igen szép részletei a palotának a lépcsőház, a tanácsterem s a vesztibul. A palota belső és külső kiképzése a műépítészet remeke, s a helyi iparnak becsületére válik ízlésével, finomságával.” (Nagyvárad *Napló*, 1900. április 20.)

Így mutat a főhomlokzat

Egyetlen ideiglenes megoldás képzelhető el, ha a Bihar Megyei Tanács – a Római Katolikus Püspökség beleegyezésével – döntést hoz arról, hogy az önkormányzat végeztesse el a minimális állagmegőrzési munkálatokat, amelyek megakadályozzák az épület további romlását (Mihai Ursuța ügyvéd)

Ellenszavazatok nélkül Tíz évvel a Nagyvárad Római Katolikus Püspökség igényének bejelentése után, 2012. március 7-én az egyházi javak visszaszolgáltatására hivatott Bukaresti Restitúciós Bizottság ellenszavazat nélkül döntött a Fő utca 35. szám alatti ingatlan tulajdonjogáról. A 2634. számú kormányhatározat alapján a kezdetben pénzügy-igazgatóságként, majd 2006-ig járóbeteg kezelő központként fungáló épület visszakerült a nagyvárad *Irgalmas Rend* birtokába. Amikor a határozatot közölték, Emődi András – az egyházmegye akkori levéltárosa – derülátóan nyilatkozott a döntéssel kapcsolatban: „A római-katolikus egyház által visszaigényelt ingatlanok közül talán egyiknek a jogi helyzete sem annyira egyértelmű, mint a volt pénzügyi palotáé. Nem véletlen az sem, hogy a bukaresti restitúciós bizottság tagjai, akik jogászok, vagyis szakemberek, ellenszavazat nélkül ítélték oda a katolikus egyháznak az ingatlant.”

Amikor 2002-ben a püspökség a rend nevében benyújtotta a restitúciós eljáráshoz szükséges iratokat, rengeteg történelmi adat és tulajdonjogot bizonyító dokumentum állt a rendelkezésére. A telek 1760-ban került a mizerikordiánusok tulajdonába. A Betegápoló *Irgalmas*

Rend tagjai orvosok, gyógyszerészek, ápolók voltak. Az általuk működtetett kórház és gyógyszerárk évtizedekig az egyetlen ilyen intézmény volt a városban. A 19. század végére viszont lemaradt az állami kórházakhoz képest. A rendnek nem voltak saját földbirtokai, ezért egyéb források után kellett nézniük a felújításhoz és korszerűsítéshez szükséges munkálatok finanszírozása érdekében.

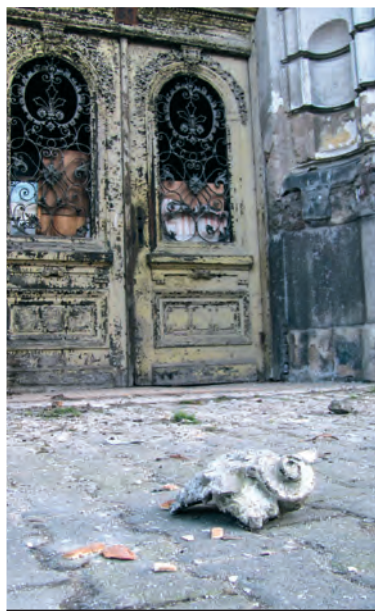
A rend várad *perjele*, dr. Wimmer Julián 1899. márciusában rendelte el, hogy a fejlesztéséhez szükséges jövedelmek biztosítása végett nagyszabású befektetésbe kezdjenek: egy intézmények működtetésére alkalmas, bérbe adható „palotát” emeljenek a telekre, amelynek néhány régi épületét lebontották. Még a tervezési munkálatok elkezdése előtt találtak egy megbízható, hosszú távon jól fizető bérlőt: a pénzügyminisztériumnak volt égető szüksége a vármegye pénzügy-igazgatósága számára egy megfelelő székházra. A minisztérium vállalta, 25 évig bérelni fogják a felépítendő palotát, az ingatlan azonban a szerzetesrend tulajdona marad. A rend fentmaradt számviteli okmányaiból kiderült, hogy a befektetés finanszírozása érdekében a várad *irgalmasok* – a korszak bevett gyakorlata szerint – a többi rendház támogatását vették igénybe. A költségek háromnegyed részét a különböző magyarországi rendházaktól felvett kölcsönökből fedezték. Trianon után, a két világ-

háború közt Románia ugyancsak pénzügyi intézményeket működtetett az épületben, a pénzügyminisztérium pedig – akár a Monarchia magyar kormánya – bérleti szerződést kötött az *irgalmasrenddel*. Ez a bérviszony az egyházi és szerzetesi vagyonok 1947-es kisajátításáig állt fent. Egyébként a tulajdonjogi kivonatok bizonyítják, hogy a formalitásokkal nem sokat törődő államnak köszönhetően 1967-ig (!) kizárólag az *irgalmasok* rendje szerepel tulajdonosként a dokumentumokban.

A másik fél mindent elkövet A püspökség az egyházi javak visszaszolgáltatását biztosító törvény előírásain felbátorodva 2002-ben tette meg az első lépéseket a restitúció érdekében. 2006-ra már annyira tönkrement az épület, hogy a megyei kórház – nem rendelkezve a tatarozáshoz szükséges anyagiakkal – kiköltöztette belőle az évtizedek óta ott működő járóbeteg-rendelőjét. A megyei tanácsot – mivel épp ekkoriban kifelé állt a szekere rúdja az általa használt törvényszéki ingatlanból – az a gondolat foglalkoztatta, hogy ide, a poliklinika helyére teszi át a székházát. Csakhogy már zajlott a visszaszolgáltatási procedura, nem költözhetek a bizonytalan státusú ingatlanba. Mások is ácsingóztak az épületre, egy kétes hírű vállalkozó – például – kaszinót szeretett volna működtetni benne, egy tehetős, ám esélytelen polgármesterjelölt pedig fogadkozott: ha megválasztják, saját költségén újjávarázsolja a palotát...

Romániában az igazságszolgáltatás malmai lassan őrölnék, a me-

gyei tanács pedig minden eszközt bevetett annak érdekében, hogy a – szerinte – köztulajdont képező ingatlan önkormányzati kezelésben maradjon. Legfőbb érvük egyrészt az volt, hogy az épületben kezdettől fogva „nem egyházi jellegű tevékenység” zajlott, másrészt felépülése óta „a magyar állam birtokolta”, tehát Trianont követően – mint minden középület – automatikusan „a román állam tulajdonába került”. Az ügy körül felpörgött sajtókampányban az is megjelent, hogy egy jelenleg „nem létező” szerzetesrend tulajdonába kerülne az épület, azt is feltételezték, hogy a püspökség „hamisított” dokumentumokkal bizonyította a maga igazát, egy bizonyos Gheorghe Funar nevű szerző megriadót vert: szerinte a palotáért zajló küzdelem szerves része Magyarország és a romániai magyarság Erdély elrablásáért folyó harcának.

Az ügy folyamánként, a Bihar Megyei Tanács, miután megkapta a Restitúciós Bizottság számára kedvezőtlen döntését, pert indított a 2012/2634-es kormányhatározat megsemmisítése érdekében. A Nagyváradai Ítéltábla 2013/70-es számú döntésével első fokon elutasította a kérelmet, ezért az önkormányzat a Legfelsőbb Bírósághoz fordult. A bukaresti Semmítőszék helyt adott a Bihar Megyei Tanács fellebbezésének, 2014. december 10-én meghozott ítéletével semmisnek nyilvánította a Nagyváradai Ítéltábla döntését, elrendelve a perújrafelvételt.

Hogyan tovább? Felkerestem Mihai Ursuța ügyvédet, aki a megyei önkormányzatot képviseli az ingatlan perében. A jogász elmondta, csak az Ítéltábla döntését semmisnek nyilvánító, illetve a perújrafelvételt elrendelő bírói ítéletet kapták meg Bukarestből, a döntés indoklását nem. Emiatt nincs tudomása arról, hogy a Legfelsőbb Bíróság Semmítőszéke milyen formai vagy eljárási szabálytalanság(ok) miatt rendelte el a procedura újbóli lefolytatását. Annyit elárult, hogy az általa koordinált jogásztrío újabb telekkönyvi szabálytalanságokra bukkant, illetve újabb érveket tudott felsorakoztatni megbízója érdekében. Véleménye

szerint „azoknak a bukarestieknek – értsd: a Restitúciós Bizottság tagjainak – halvány fogalmunk sincs a Kárpátokon innen, régóta működő telekkönyv-intézményről”...

Egyébiránt kilátásba helyezte, hogy hat hónap, akár egy év is eltelhet, amíg a bukaresti indoklás megérkezik. Akkor kezdődhet a Nagyváradai Ítéltáblán a perújrafelvétel, az itt született döntés visszakerül Bukarestbe, ahol a Semmítőszék hozza meg a végső ítéletet. Amikor megkockáztatom a felvetést, hogy ez akár évekig eltarthat, és mire a végső döntést elküldik a peres feleknek, lehet, hogy már nem lesz mit perelni, Mihai Ursuța közli: szerinte egyetlen ideiglenes, kompromisszumos megoldás képzelhető el, ha a Bihar Megyei Tanács – a Váradai Római Katolikus Püspökség beleegyezésével – gyors döntést hoz arról, hogy az önkormányzat végeztesse el azokat a minimális állagmegőrzési munkálatokat (nyílászárók pótlása, a legszükségesebb tetőzetjavítás stb.), amelyek megakadályozhatják az épület további romlását.

Etnikai síkra terelnék Böcskei László püspök a következőket nyi-

A védőháló nem véd a további állagromlástól

Készek voltunk tárgyalni, a megye azonban nem tett semmilyen lépést (Böcskei László püspök)

A belváros díszé lehetne, ha egyszer helyreállítják

latkozta az *Erdélyi Riport*nak: „Jelenleg is várjuk ennek a döntésnek a hivatalos szövegét. A továbbiakban ennek alapján tudjuk majd felépíteni a szükséges érveléseket. Személyes véleményem szerint úgy tűnik, hogy az ügyben nem csupán a tulajdont érintő jogi érvelések számítanak, mint például az államosítás előtti tulajdonjog bizonyítása. Különleges vehemenciával etnikai síkra próbálják terelni ezt az ügyet is. Az ilyen tendenciózus érvelések és uszítások sok új helyzetet idéznek elő egy, a jog szerint eléggé világos ügy megoldásának folyamatában.

Kompromisszumos megoldást a Polgármesteri Hivatal javasolt. Két ízben tárgyalásra is jelentkeztünk, de eddig semmi eredménye nem lett. A javaslat az volt, hogy szülessen megállapodás a felek között: a jelenlegi tulajdonos fektessen be az épület javításába, és ha megnyeri a pert, az övé marad az épület. A visszaigénylő fél fogadja el ezt a lehetőséget, és amennyiben a végső döntés a javára szól, vállalja a befektetett összegek visszafizetését. Készek voltunk tárgyalni, a megye azonban nem tett semmilyen lépést ebbe az irányba.”

Epilógus Egy lelkes ifjúsági szervezet tagjai arról álmodoznak, hogy 2021-re Nagyvárad megpályázhathatná az *Európa Kulturális Fővárosa* címet. Ifjaink egy tervezet is kidolgoztak, melynek a romosra perelt épületre vonatkozó részét idézem: „A pénzügyi palota épületében létrehozzuk a *Nagyvárad Múzeumot*, amelyben két nagyobb intézmény lesz megtalálható: a *Pázmány Péter Vallási Múzeum*, amely az országra, és Bihar megyére is jellemző vallási sokszínűséget hivatott bemutatni, a második intézmény a *Rimanóczy Kálmán Építészeti Múzeum* lesz.”

A sztereotípiákat nehéz lebontani

„A 30Y öt fiúból áll. Kettő testvér, három nem. A 30Y nem szereti kategorizálni, milyen zenét játszik, mint-hogy nem hisz abban, hogy a zene dobozolható lenne. Illetve két részre talán: jóra és rosszra. A 30Y jó zene” – vallják magukról az egy szombat-helyi buszjáratról elnevezett zenekar tagjai. Az utolsó állításuk igazságát mindenki maga döntse el, az viszont talán jelent valamit, hogy tizenöt éve a pályán vannak. A zenekart vezető, másodállásban egyetemi adjunktus BECK ZOLTÁNNAL, a nagyváradi Moszkva Kávézóban tartott koncert előtt Tasnádi-Sáhy Péter beszélgett.

Két év szünet után tavaly mozgalmas évek voltak: megjelent két kis- és egy ezekből összeállított nagylemezek. Minek köszönhető ez a rendkívüli aktivitás?

Kevésbé volt ez tudatos. A kis-lemezek azért készültek, mert szeretnénk volna minél előbb elereszteni a születő dalokat, szinkronban maradni saját magunkkal. Amikor az ember nagylemezen dolgozik, egy szám megírása és a megjelenés, de sokszor még a rögzítés között is, sok idő telik el. Amikor a dal találkozik az emberekkel, a zenekar már rég túl van azon a hangulaton, amiben az adott szám született. Mi ezt akaruk elkerülni, másrészt az is érdekes lehet, ha a zenekar kedvelői mindig aktuálisan értesülnek arról, hogy mit gondolunk a világról. Egyébként eredetileg nem volt cél, hogy nagylemez legyen, de októberben ránéztünk az éves termésre, és megállapítottuk, elegendő anyag gyűlt össze. Üzleti szempont sosem vezérelt bennünket, hiszen kezdetektől azt tartottuk fontosnak, hogy minél több emberhez eljusson a zenénk, és nem az, hogy minél több pénzt keressünk. Erről szól a 2004-es *Egy perccel tovább* című első albumunknál útjára indított lemezcsere program is.

Beck Zoltán.
Az énekes a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának romológia szakán adjunktus

Őszintén szólva erről nem hallottam. Elmeséled?

Volt egy nagyszerű szlogen Magyarországon, miszerint a másolás megöli a zenét, emiatt aztán folyamatosan büntették azokat az embereket, akik másolták a CD-ket, vagy letöltötték a netről. Szerintünk pedig ezeket az embereket nagyobb-részt köszönet illeti, hiszen ők tartják életben a rock and rollt. Ezek többnyire olyan emberek, akiknek nincs pénzük egy eredeti lemezre, mégis hallgatni akarják, másolják egymásnak. Mi nekik szerveztünk úgynevezett lemezcsere koncerteket,

ahol a másolt cd-t teljesen ingyen eredetire cseréltük. Szerencsére ebben a kiadók is partnerek voltak. Szerintem a zene a kommunikáció egy formája, amiből nem lehet senkit sem kizárni anyagi alapon. **A tavalyi összes EP-t is ingyen hozzáférhetővé tettük,** és a nagylemez sem került kereskedelmi forgalomba, a tavaly novemberi budapesti Akvárium koncertünk résztvevőinek ajándékba adtuk a jegy mellé. Soha nem gondoltam úgy a zenénkre, hogy miként lehet ebből pénzt csinálni. Ez legfeljebb járulékos történet. Szerintem egy olyan produkció, aminek a motivációi között ott

Talán mostanra sikerült dalra figyelő zenekarrá válnunk, a legtöbb díszet, sallangot le tudtuk takarítani a munkáinkról

▷ a pénz és a siker, önmagában válik hazuggá, mert hiányzik belőle az állítás.

Egy interjúban mondtál valami olyasmit, hogy a gyerekkori gitárórát akkor hagytad ott, amikor rájöttél, két akkorddal is lehet dalt írni, ki tudod fejezni magad.

Most már hármát, esetleg négyet is használok.

Viccet félretéve, egyértelműen kezdetektől fontos számotokra, hogy legyen üzenet. A tavalyi dalokon végignéve mi volt az?

Azt hiszem, amióta elkészült, nem hallgattam meg egyben a lemezt, de talán mégis van egy laikus benyomásom. Úgy érzem mostanra sikerült dalra figyelő zenekarrá válnunk, a legtöbb díszet, sallangot le tudtuk takarítani a munkáinkról. Egyenesen, pontosan és élesen beszélünk, és mindehhez szabadabban játszunk. Ahogy haladunk előre az időben, egyre jobban érezzük a felelősségünket minden megszólalással, és ehhez valahogy viszonyulnunk kell. Néhány hete egy fiatal srác azt mondta, hogy azért szeret minket, mert azt érzi, mi nem alkuszunk meg semmilyen szempontból a számainkkal. Popzenét játszunk, ez világos, de ettől még nem kell kiszolgálni jól körülírható ízléseket. Ha egy szám működik, tök jó, ha nem, az is, hiszen kizárólag az önazonosság élménye az, ami miatt érdemes csinálni egy rockzenekart.

Nekem kicsit olyasmi jön le ezekből a számokból, hogy nagy a baj gyerekek, de tartsatok ki. Lehet, csak én érzem így...

Az, hogy a zenekar miként vélekedik a közélet kérdéseiről abban a társadalomban, amiben él, egyfelől mindig világos volt. Másrészt pedig mindig tartottuk magunkat egyféle apolitikus pozícióhoz, pártpolitikai értelemben mindenképpen. A társadalomkritika mindig személyes történeteken keresztül fogalmazódik meg. Nem cél, hogy társadalomformáló alkotásokat hozzunk létre, legfeljebb csak kapcsolódási pontokat

Ott, ahol nem a befogadás és a nyitottság, hanem a kirekesztés és a bezárkózás mindennek az alapja, ott nem jó élni

szeretnénk adni a fontos közös kérdésekhez, valamiféle alanyi pozícióból.

Talán azért sincs igényed zenészként a társadalomformálásra, mert ezt a civil életedben megteszed, hiszen te vagy a Romológia Tanszék egyik alapítója a Pécsi Tudományegyetemen, adjunktusi minőségben ma is ott tanítasz.

Igen, az tényleg egy másfajta felelősség, és éppen ezért nagyon izgalmas ügy. Nehéz egy olyan társadalomban élni, ami csak a

hatalom pozíciójából tud gondolkodni, amelynek minden eleme a hatalom birtoklása, illetve az attól való távolmaradás bináris rendszerben értelmezhető. Amelyik mindig keresi a nálánál gyengébbeket egyénként vagy közösségként, és azonnal bűnbakot gyárt akár az által, hogy gazdasági bevándorlónak hívja őket vagy már a határnál bilincset tenne a kezükre. Ott, ahol nem a befogadás és a nyitottság, hanem a kirekesztés és a bezárkózás mindennek az alapja, ott nem jó élni. Nyilván, amikor a romológia szakról beszélünk, akkor ezt meg kell említeni, hiszen akinek lehetősége van, hogy bármilyen módon egy nyitottabb társadalom felé tegyen lépéseket, kutya kötelessége megtenni.

Hogy lettél te romológus?

Hivatalosan sehogy, hiszen a szak alapítói között vagyok; így nem állt módomban elvégezni. Eredendően irodalmár vagyok, és ebbéli minőségemben találkoztam Holdosi József cigány író regényeivel. Az ő munkásságával foglalkozva jöttem rá, hogy van egy hatalmas hiány. Az etnikus irodalmak, köztük a cigány irodalom olvasási stratégiái, jelentésképzései abszolút nincsenek megtámasztva egyfajta elméleti elgondolással. Ez kezdett engem először izgatni, ebből is írtam a Phd dolgozatomat.

Nem lehet, hogy az általad említett hiány pótlásának komoly sztereotípiák álltak az útját?

Persze lehet, de ez ennél bonyolultabb. Az mindenesetre biztos, hogy egy kirekesztő társadalom jellemzően homogenizál is, tehát egységesként halmazként kezel, messze nem egységes csoportokat. Csalog Zsolt (író, szociográfus, a Roma Polgárjogi Alapítvány egyik ötletgazdája – a szerk.) írja egy helyütt: rossz kérdés, hogy milyenek a cigányok, mivel a cigányok sokfélék. Azt hiszem, nincs is más definíciója a történetnek. Az megint másik kérdés, hogy milyen a művészeti reprezentáció. Egyfelől fontos vizsgálni, hogy valaki, aki cigánynak, romának nevezi magát és alkotóként jelenik

NÉVJEGY

A 30Y 2000-ben alapított eredetileg öttagú pécsi alternatív rockegyüttes. Zenéjükre egyértelműen nagy hatással volt a szinte minden kísérletező hajlamú, ezredforduló környéki zenekar. Ők maguk a 30Y sarokpontjának az 1990-es évek amerikai zenekara-inak életérzését tartják. Pályájuk korai szakaszában jelentős szakmai támogatást kaptak a szintén pécsi Kispál és a Borztól. **Albumok:** Egy perccel tovább (2004), Csészényi tér (2006), Semmi szédítő magasság (2007), No.4.(2008), Városember (2010), Szentimentálé (2012). **A 2014-es EP-k:** Ahogy elképzeltem, Dobozember, Neked szurkolok

interjú

Mindig az együtt-
zenélésből
születik meg
a végeredmény

önmagunkat minél szabadabban úgy,
hogy közben ne kelljen megtagadni,
amit eddig csináltunk.

*Erről szoltak a kis kitekintések is a
testvéreddel (Bezzeg a kurva Beckek),
illetve a lányoddal (Szoba Session)
közös projektek?*

Igen. Ezek mind ilyen irányú kí-
sérletek voltak.

*Az így szerzett új impulzusokat si-
került visszavinni a zenekarba?*

Azt hiszem, igen. Hiszen ilyen tekintetben szerencsére igazi zene-
kar vagyunk, a szó legnemesebb értelmében. Persze kifelé az látszik, hogy én pofázok legtöbbit, de belülről azért nem úgy épül fel a történet, ahogy mondhatni a magyar undergroundban egyféle hagyomány, tehát van egy szerző-mindenttudó, akit kísérnek a többiek, hanem itt tényleg van négy fickó, akik együtt gondolkodnak a világról. Ha én leviszek egy ötletet a próbaterembe, az nem úgy néz ki, hogy ez a dal, játszátok el, találjátok ki hozzá a szövegeket, hanem egy teljesen nyitott, vázlatos valamivel megyek, amihez lehet kapcsolódni. Inkább csak javaslatot teszek, hogy szerintem éppen merre kéne elindulni. Mindig az együttzenélésből születik meg a végeredmény, ami aztán mind a négyünk számára önazonos lesz. Azt hiszem ez az, amitől még mindig működni tud a zenekar.

meg, miként viszonyul a saját identitásához, milyen önreprezentációs stratégiákat működtet. A másik érdekes és talán még ennél is fontosabb kérdés a romológiaiban, hogy a többség milyen cigányképeket hoz létre, és azokat miként működteti. Ilyen értelemben a romológia többet foglalkozik a nem cigányokkal, mint a cigányokkal, hiszen érdekes vizsgálni, hogy mondjuk Jókainál, Adynál vagy a kortárs irodalomban milyen reprezentációk épülnek, ezek miként kacsintanak össze az olvasóval, tartják életben a már rögzült sztereotípiákat, vagy éppen miként mennek szembe velük. Fontos szem előtt tartani, hogy a sztereotípiák lebontása nem azokon az embereken múlik, akiket sújtanak, hanem akik használják őket. Nyilván nehéz egy közösségnek szembenéznie olyan sztereotípiákkal, amikkel évszázadok óta dolgozik, történeteket, vicceket gyárt, létrehozza a kapcsolódó színpadi figurát, főleg elismernie, hogy a felépített kép adott esetben köszönőviszonyban sincs a valósággal. Egy sztereotípiát lebontani annyit tesz, mint rávenni valakit, hogy szembenézzen a saját, világról alkotott képével, hogy önmagát bonts le, adott esetben önnön identitására kérdezzen rá. Egy zárt társadalom erre nem képes, mivel csak ilyen panelekkel tudja igazolni a létjogosultságát. Azt gondolom, a romológia,

mint tudomány, éppen ezért hatalmas társadalmi felelősséggel bír.

Azért a fentiekből látszik, hogy te szívesen vállalsz felelősséget. A zenekar merre tart? Idén lesztek 15 évesek, lesz valamiféle számvetés?

Nem vagyunk ennyire szummatívák. Nem fogunk húzni egy vonalat, hogy aztán ülhessünk és merenghessünk a saját életművünk felett. Azt viszont ki merem jelenteni, a szándék, hogy ez a zenekar mindig igazat akar mondani, a kezdetek óta nem változott. Ez mondjuk, marha patetikusan hangzik, de ettől függetlenül remek dolog. Az viszont nehéz ügy, hogy időközben egyre jobban megtanultunk zenélni, és ezáltal a naivitásra való képességünket némileg elvesztettük. Nem tudunk már csak úgy hozzányúlani egy hangszerhez. Tudjuk, melyik hangszín hogyan szól, merre mennek a melódiák, miként épül fel egy harmónia sor. Mondjuk talán úgy, hogy az évek során megtanultunk egész jól 30Y dalt írni. Képesek vagyunk bármikor produkálni egy ilyet. Ez egy borzasztó nagy csapda, amibe a magyar zenekarok jelentős része is beleesik, egy idő után kiderül, hogy hosszú ideje ugyanazt a dalt írják. Engem ez az út nem izgat. Sokkal inkább az érdekel, miként tudjuk újra és újra megfogalmazni

A sztereotípiák lebontása nem azokon az embereken múlik, akiket sújtanak, hanem akik használják őket

A PTE Romológia és Nevelés-szociológia Tanszékének küldetése

A romológia egyetemi alapképzési szak a human tudományok cigánysággal kapcsolatos kutatási eredményeit integrálja az egyetemi oktatásba. A magyarországi cigányság magas száma, kulturális értékei és szociális problémái éppúgy indokolják szükségességét, mint a térség cigányságára irányuló tudományos kutatások jelentős hagyományai (ezek a 18. századra nyúlnak vissza), napjaink fontos és nemzetközileg elismert magyar kutatásai. A képzés célja a romológia tudományos kérdéseit ismerő és megértő, a cigányság politikai, jogi, nyelvi, kulturális, oktatási, demográfiai, munkaerő-piaci helyzetét értő és értelmezni tudó szakemberek képzése.

Romániában nehéz örökség a baloldaliság

Kolozsváron a baloldali mozgalmak a romániai átlaghoz képest erősebbek, bár továbbra is gyerekcipőben járnak. A többnyire fiatalokat tömörítő kezdeményezések közt van az **Ⓐ-casă** (Otthon), amely izgalmas kínálattal vonzza be a társadalmi problémákra érzékeny embereket. Mint blogjukon írják, egy másfajta társadalmi berendezkedést képzelnek el, amelyik a használati tárgyak, eszközök és a szolgáltatások szabad cseréjén alapszik, amelyikben az egyének és közösségek egymást támogatva működnek együtt. Arról, hogy mivel foglalkoznak, hogyan próbálnak szembemenni az aktuális trendekkel, egyik tagjukat, **ALEXANDRU BOGUST** kérdezte Kustán Magyarai Attila.

Kik és milyen célból alapították meg az Ⓐ-casă-t?

Az **Ⓐ-casă** valamivel több, mint egy évvel ezelőtt alakult meg, amikor kibéreltünk egy helyiséget, ahol találkozhatunk. Többen ismertük már egymást egy ideje különböző helyekről: aktivisták, egyetemisták, akik kritikusabban gondolkodtak, és az informális Tinerii Mânioși (Dühös fiatalok) csoportban tevékenykedtek. Ez a csoport egyébként 2012-ben alakult a kormányellenes tüntetések során, sokan akkor ismerkedtünk meg a legkülönbözőbb területekről. Volt, aki az egyetemi rendszerrel, más a környezetvédelemmel foglalkozott, megint más az egyházak viszályeivel.

Miért volt szükség egy újabb csoportra, ha már létezett egy kialakuló kör Kolozsváron?

Ez egy ideológiai szempontból heterogén társaság volt, és nem hierarchikus felépítésű, tehát minden döntést közösen hoztunk meg. Ez azonban csak egy adott pontig működött, amikor arra jutottunk, hogy egy közös ideológia mentén kell tevékenykednünk. Most nehéz egy

megfelelő címkét mondanom, mert Romániában nehéz örökség a baloldaliság, de mondjuk azt, hogy egészen egyszerűen baloldali emberek döntöttek úgy, hogy megalapítják az **Ⓐ-casă**-t.

Milyen mintaadó szervezetek mentén építkezik a csoport?

Amikor egy svájci nemzetközi gazdasági fórumon demonstráltunk, számos aktivistával ismerkedtünk meg, akiktől azt láttuk, hogy mindenképpen szükségük van egy helyre, ahol a free shop-ot (ingyenes üzlet), a dokumentumfilm-vetítéseket, a beszélgetéseket meg tudták szervezni.

Milyen beszélgetések zajlanak az Ⓐ-casă falai között?

Örömünkre szolgál, hogy két egyetemi kurzust tartunk ott, az egyik a gazdasági antropológia, a másik a feminizmus témában tágítja a fejeket. A különböző beszélgetések bizonyos értelemben hasonlóak, de mégsem. Ez azt jelenti, hogy számos téma van, amit körbejárunk, de egy bizonyos ideológiai alappal, vagyis

Munkában a konyha-részleg. Baloldali odaadással

nem onnan indulunk ki, hogy miért nem jó a kapitalizmus, hanem onnan, hogy miként változtathatjuk meg az életünket, hogyan oldhatók meg a problémák. Beszélgettünk többek között a genetikailag módosított élelmiszerekről, az ételek kidobásáról. Romániában nagyon sok étel kerül a szemétkbe. Elsősorban az emberek otthon dobják ki az élelmiszert, de a szupermarketek is, ráadásul ezek a hulladékok elérhetetlenek: az egyik ilyen üzletláncnál például őrzik a szemetet. Egy másikonál meg sok ételt összeszedtünk, egy alkalommal például több kiló narancslekvárt, de hiába próbáltunk beszélni több helyen is arról, hogy szervezeten viessük el a kidobott dolgokat, nem volt akivel. Hiába mondtuk, hogy ne a szemétkbe, hanem az öleinkbe „dobják” az ételt, „nem lehet”, ez volt a válaszuk.

Létezik egy érdekes kezdeményezés, amelyik összefonódik az A-casă-val, ez pedig a Zacuscă pe Roti (Zakuszka keréken). Miről szól ez a projekt?

Ez a csoportunk egy része, mondhatni a konyha-részleg, amelyiket

Nem onnan indulunk ki, hogy miért nem jó a kapitalizmus, hanem onnan, hogy miként változtathatjuk meg az életünket

bárhol „bevetethünk”. Az ő dolguk, hogy a különböző eseményeinken süssenek-főzzenek, természetesen nem a polgármesteri hivatal támogatásával, hanem alternatív megoldásokkal. Az edényeket mi dobjuk össze, az élelmiszert pedig piacosok adják nekünk, ingyen.

Az ilyen kezdeményezésekkel kapcsolatos első szkeptikus kérdés mindig az, hogy ha hárman visznek kenyert és százan nem, akkor mi lesz ennek a vége?

Amikor elkezdjük ezt a projektet, tudtuk, hogy nem Spanyolországban, vagy Olaszországban, Görögországban vagyunk, ahol létezik az adakozás kultúrája. Ennek ellenére megpróbáltuk, és azt tapasztaljuk, hogy működik. Volt, aki elvett egy sört, de azt mondta, nincs pénze – mi pedig, hogy rendben. Ismét jött, ismét elvett egy sört – de közben volt, aki többet adott.

Nemrég egy Kolozsváron sátrat bontó cirkusz előtt is tiltakoztatok, miért?

Ez nem az A-casá minden tagját jelenti, hanem néhányunkat, együtt a Vocea Animalelor (Az állatok hangja) csoporttal. Különböző állatoknak beöltözve demonstráltunk a kegyetlenségek ellen, természetesen a csendőrök is megjelentek, akik büntetéssel fenyegetőztek, persze hiába, hiszen nem találhattak rá okot. Aztán nevetséges volt, hogy a cirkusz egyik dolgozója azt bizonygatva, hogy jól bánnak az állatokkal, megengedte egyikünknek, hogy fotózzon – most már fényképen is látható, hogy a vízilónak alig volt vize, amibe bemehetett.

A csoport tagjai egy kis laza beszélgetésen. Mozdulnak már a magyar civilek is

Hogyan tapasztalod, mennyiben segítik az embereket ezek a kezdeményezések abban, hogy másképp tekintsenek a környezetükre?

Ezen én is gyakran elgondolko-dom, de persze csak egy ember vagyok, aki nem láthat át mindent. Azt gondolom viszont, hogy változás tapasztalható, de nem feltétlenül azért, mert mi létezzünk, hanem az idő is nekünk dolgozik. Elég arra gondolnom, hogy a helyi magyar civil mozgalmak közel nullán álltak néhány éve, és főleg a politikai élettől voltak függőek, most pedig mozgás van, több ember hangja hallatszik.

Vannak címkék, amiket egy ilyen mozgalomra aggatva könnyű rossz fényben feltüntetni titeket, legyen szó a kommunista, anarchista jelzőkről például. Hogyan látod, amikor találkozik egy A-casá-s eseménnyel egy „egyszerű” ember, mit gondolhat minderről?

Nehéz közvetlen visszajelzést kapni azoktól, akik látnak minket, vagy megjelennek egy-egy eseményen. Ugyanakkor nem is törekszünk arra, hogy tömegek számára legyen elérhető a csoportunk.

Miért?

Mert az a fontos számunkra, hogy azokat az embereket, akikben már bizonyos gondolatok megszülettek, cselekvésre ösztönözzük. Ez persze nem azt jelenti, hogy nem érdekel minket a többi ember, vannak események, amelyekre többeket várunk, például a Kolozsvári Autonóm Piac, meg persze a bulik.

Cserebere zsonglőrrel

A Kolozsvári Autonóm Piac a csoport blogjának leírása szerint egy olyan esemény, amelyen „odaadással készült meleg étellel” várják az embereket, illetve lehetőséget adnak arra, hogy szabadon cseréljenek gazdát különböző ruhaneműk, használati tárgyak, szolgáltatások. Mint írják, „hozzatunk otthonról nélkülözhető vagy nem használt dolgokat (könyveket, ruhaneműt, takarót, játékokat, bármilyen, mások számára hasznos tárgyat), ugyanakkor szabadon választhatunk a hozott tárgyak közül, ha hasznosnak véljük azt”. Egy tavalyi rendezett Autonóm Piac mellett számos egyéb rendezvény is várta az érdeklődőket, így kerékpár-javító műhely, ahol biciklijavítást tanítottak és végeztek, házilag elvégezhető, ruhákra nyomtatást mutattak be, emellett zsonglőrtanfolyamot szerveztek (fotó).

Az a fontos számunkra, hogy azokat az embereket, akikben már bizonyos gondolatok megszülettek, cselekvésre ösztönözzük

Kettős kötés: kétnyelvű előadás Marosvásárhelyen

Szívek és agyak, emberek

A „kettős kötés” olyan önellentmondást tartalmazó üzenet, amelyet nehéz, vagy lehetetlen helyesen érteni: mást mond a szó és mást a gesztus, más az állítás és más az elvárás. Szerelmek, barátságok, családi kapcsolatok ördögi köre. Marosvásárhelyen tágitották ezt a kört: a helyi román-magyar viszonyok kettős kötéseit két alkotó, két társulat (a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Liviu Rebreanu és Tompa Miklós társulata) vázolta, játszotta újra közös munka révén. PARÁSZKA BORÓKA elemzése.

A vállalkozásnak van előzménye: a Yorick Stúdió az 1990-es események feldolgozására tett kísérletet a 20/20 című előadással, amelyet Gianina Cărbunariu rendezett, és amely – az idei évadban bemutatott produkcióhoz hasonlóan – román és magyar színészeket közösen vitt színpadra. Az etnikai konfliktusok idei újraértelmezésének egyik tétje az, mit tud hozzátenni a már elvégzett munkához, a 20/20-hoz? Erre a kérdésre lehet válasz az: mindazt, ami az előző előadás óta nem következett be. Gianina Cărbunariu és a dokuszínház marosvásárhelyi fellendülése rendkívül népszerű

Ezt a várost feldolgozatlan, rendezetlen közelmúltja, jelene szorítja, nyomja, és fogja össze. Valamit kezdeni kell vele

Az alkotás közös, a nyelv nem

volt, a szakma is elismerte, ám ha a közösségi tudat állapotát, az azóta is rendületlenül meglévő, önmagát újratermelő etnikai konfliktusokat vesszük alapul, azt kell mondanunk: sajnos elmaradt a tartós katarzis. Lehet, hogy egy ilyen megtisztulás nem színházi produkció feladata. Hanem soké, és ily módon nagyon is természetes, hogy ez a probléma köteg újra terítékre kerül. Lehet, hogy módszertani tisztázatlanságok vannak, tovább kell mélyíteni a színházi műhelymunkát. És az is lehet, hogy az etnikai béke, párbeszéd, a történelmi reflexió nem csak színházi feladat. Egy biztos: ezt a várost feldolgozatlan, rendezetlen közelmúltja, jelene szorítja, nyomja, és fogja össze. Valamit kezdeni kell vele.

Színpadi magány A *Double Bind* két alkotóval futott neki a feladatnak: Alina Nelega és Kincses Réka is hozta a maga autonóm, szakmailag kiérlelt módszereit. Amelyek karakteresek, öntörvényűek és a saját kísérleti színházi dimenzióikat feszegetik. Alina Nelega *Dugóban* című szituációs gyakorlatait, városi-társadalmi feszültségóccokat láttató drámáját a tavalyi évad végén lát-

hatta a közönség a Marosvásárhelyi Nemzeti Színházban. Kincses Réka *Pentheszileia-programját* a marosvásárhelyi Ariel Ifjúsági és Gyermekszínház mutatta be: családi és történelmi struktúrák bontakoztak ki ebben az előadásban. A *Double Bind*-ban a szituáció-helyzet, színház és esszencializmus találkozott, már amennyire esélye lehet a találkozásnak egy olyan térben, ahol az emberek lehetőleg elkerülik egymást, ahol a lényeglátás, és a helyzetekbe való belevetettségi kizárja egymást. Amennyire két nagyon erős alkotó elfér egy színpadon. A *Double Bind* felvállalja a feszültségeket: pontosan követhető, hogy meddig Alina Nelega és mikortól Kincses Réka verziója az, amit a játéktérben látunk, az is kitapintható, mikor esnek szét a koncepciók, oltják ki egymást, és maradnak magukra a színészek. Ez a színpadi magány, tehetetlenség, tartalmatlanság is dramaturgiai szerepet kap: senki sem állítja, hogy a román-magyar történetnek van eleje, van vége, azzal pedig, hogy jó vége van, végképp nem áttatnak az alkotók. Amit látunk, az a műhelymunka újrajátszása, a két társulat, a két rendező (Alina Nelega-t Elena Părea, Kincses Rékát Berekméri Katalin alakítja) találkozása. Előre jól megírt szövegrészletek (néhol valóságos kis remekművek, monológ miniaturák) váltakoznak rögtönzésekkel. Nem elvetemült ötlet, a dramaturgiai rögzített pontok, a kész dialógusok akár segíthetnek is a játékot. Sajnos ezt a hibrid szövegvilágot nem sikerül jól ötvözni. A spontaneitás álspontánná, művivé válik, a lekottázott részek pedig megmerevednek. Egy-egy pillanatban az az érzés születik: egy nem egészen felkészült diákszínjátszó csoportot látunk a színpadon, a szereplőknek pedig csak erőlködve jut eszébe a szöveg.

A közös alkotás megoldatlan módszertani kínjai miatt épp a szituációk és struktúrák kérdőjeleződnek meg. Valóban azok az alaphelyzetek a román-magyar viszony alaphely-

zetei, amelyeket ebben a műhelymunkában egymás elé tárnak a szereplők? Valóban az a struktúrája az etnikai viszonyoknak, ahogyan itt a családi, szomszédi, szakmai helyzetek épülnek? Elég-e a berögződésekkel, közhelyekkel, előítéletekkel való szembenézéshez mindezek színpadi előállításai? Vagy szükség lenne valamilyen színpadi-színházi eszközre, amely kilendít ezekből a poszt-trianoni, pszeudo-honépítő történetekből? A kisebbség-többség képleteiből? És mi lehet ez a színházi eszköz?

Például az, amellyel sem Alina Nelega, sem Kincses Réka nem él: elfelejteni a készen kapott történelmi, társadalmi struktúrákat, a győztesek és vesztesek szereposztását, a győzelmek és veszteségek dramaturgiáját. Kisebbséget és többséget. Túllépni a double bind-on, a kettős kötéseken. Benézni az etnikai para-

FOTÓK:
MAROSVÁSÁRHELYI
NEMZETI SZÍNHÁZ

Pontosan követhető, hogy meddig Alina Nelega és mikortól Kincses Réka verziója az, amit a játéktérben látunk

ván mögé: hogyan léteznek a test, az arc, a fizika egy kulturálisan túlterhelt térben? Egy olyan városban, ahol az a (nem teljesen megalapozatlan) rögeszméje az embereknek, hogy ránézésre megmondják egymásról, melyik törzshöz tartoznak. (Ezt a dimenziót majdnem eléri az Alina Nelega-Kincses Réka páros, Bartha László Zsolt-nak van egy remekbe szabott mozgásszínház etűdje, sajnos nem illeszkedik elég pontosan az előadáshoz, az eredőit, következményeit a játéknak nem látjuk. Pedig mekkora katarzis lenne, ha végre valaki megmutatná, hogy a román és magyar gettó határain nem románok és magyarok mennek egymással szembe, hanem gerincoszlopok, keringőrendszerek, vastagbellek, de legfőképpen szívek és agyak, emberek.

Kimondani csak a kimondhatót

Marosvásárhelyen dül a nyelvháború évtizedek óta, ebben a darabban is jelenetek sorát látjuk azzal kapcsolatban, hogy ez a kétnyelvűség mit jelent (tudjuk, unjuk, szenvedjük). Az idegenként tételezett nyelveknek van hangkészlete, és ezek a hangkészletek – ha akarjuk, ha nem – együtt szólnak, hogy bármennyire is feldolgozhatatlan a szembenállás, mégiscsak halljuk egymás hangját – ez napi tapasztalat, trauma és feloldozás. Helye lenne ennek az él-

ménynek a színpadon. Torkunkból, fogaink közül egymás felé, egymásnak fújunk a levegőt. A nyelv előtt, és a nyelv után, a nyelvtelenségben is ott a konfliktus, és a közös élmény.

Látvány és hangszínház, ennek a csírái villannak fel ebben a produkcióban. Megszületik a vágy a nézőtérben: bárcsak lenne ez a két merész rendező formailag, tartalmilag még merészebb, kísérletezőbb. Menne le a verbalitás alá, ne a már elmondottakat mondja újra, hanem a ki nem mondhatót vigye színpadra. A színészek azonban nem erre kaptak instrukciót. Hanem arra, hogy mondják ki, ami kimondható, viseljék el egymást így egy közös térben, mutassák meg a lehető legtöbb arcát ezeknek a helyzeteknek, embereknek. És ezt pontosan, kedvesen, szorgalmasan és kreatívan végre is hajtják. Tényleg tündéri kis karakterfűzért kap a néző: a Marosvásárhelyet elvesztő onnan elszármazó, a makacsul helyben maradt vesztesről, a visszatérő győztesről, a betelepülő távoli idegenről, a magát otthon lévőnek tudó, de otthonát, utcáit tereit rég csak emlékeiben éltetőről. Marosvásárhely lakóiról. A városról, ahol az emberek úgy tudják, nem lehet, és mégis muszáj, ki kell bírni valahogy egymást, ahol a múlt és a jelen, a meg a jövő, ez a néhol fegyelmezett, gyakorta fegyelmezetlen kibírás, túlélés, elviselhetetlen elviselés.

A Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Liviu Rebreanu és Tompa Miklós társulatának közös produkciója

Double bind

Írta és rendezte: Kincses Réka, Alina Nelega
Szereplők: Claudiu Banciu, Barabási Tivadar, Bartha László Zsolt, Berekméri Katalin, Andrei Chiran, Csíki Szabolcs, Cristian Iorga, Laura Mihalache, Pál Emőke, Elena Pura, Monica Ristea

KÁNTOR LAJOS

Másodfokon – muszáj (musai) – önvizsgálatot tartani

Ki kicsoda 2015-ben?

A „másodfokon” a kolozsvári magyarok – de nem csak a kolozsváriak – számára azonos jelentést kapott a pofonnal. Mondhatnám úgy is: az újabb kiábrándulással. Akik már-már hajlandóak voltunk elhinni, hogy az Európa Ifjúsági Fővárosa 2015-ös kolozsvári évében városunk valóban az európaiság irányába mozdul el, a funari korszak nacionalista mélyéből véglegesen kimászik, – már csak azért is, hogy növeljük esélyeinket a 2021-es Európa Kulturális Fővárosa cím ideítélésére – azok most a polgármesteri hivataltól, személyesen a polgármestertől súlyos figyelmeztetést kaptunk. Abban a vonatkozásban, hogy ne vegyük komolyan Emil Boc szép, baráti (normális) szavait, a különböző protokolláris alkalmakkor vagy a Kolozsvári Magyar Napok főtéri zárőnnepségén tőle elhangzottakat.

Örömmel idézem viszont a BBTE színházi kara oktatójának, Doru Popnak románul és magyarul is megjelent írását a kis „polgármester kicsinyes táblácskáról”, „az egykor miniszterelnöki babérokkal dicsekedő kis polgármesternek nagy politikai győzelméről”, amelyet a helyi Táblabírószék döntésével aratott: az első fokú pozitív döntés ellenére mégsem lesznek kétnyelvű táblák Kolozsváron.

Arról kellene beszélnünk, miért gondolja Emil Boc, azokkal együtt, akikre állítólag ő figyel (állítólag a monostoriakra): ha magyarul (meg németül) kikerülnek a város bejárataihoz azok a bizonyos táblák, megnő az esélyünk (ötvenezeren még vagyunk) a jelenlegi 16 százalékunkkal a város visszafoglalására, el(vissza)magyarosítására? (Igaz, az egész Erdélyből jövő egyetemisták növelik létszámunkat.) A városi PSD pedig sürgősen meg kell indítsa támadását a nem csupán a magyarokért eredményesen dolgozó Horváth Anna alpolgármester ellen?

Szerencsére a fiatalok – ők vívták ki maguknak, nekünk az Európa Ifjúsági Fővárosa címet – nem hallgatnak, mint ahogy az idősebb kolozsváriak nagy része teszi. A Musai-muszály csoport – amely folytatja a harcot a kétnyelvű táblákért – az utóbbi évek legörvendetesebb kezdeménye. A Karolina téri piknik jó ötletnek bizonyult. Azt ugyan nem tudhatjuk, hogy a kis polgármester mikor veszi tudomásul, hogy a „musai” neki és a hozzá hasonlóknak szól, már azért is, mert a most alakult csoportban jelen vannak román anyanyelvű fiatalok – a Kolozsvár múltjához és mai sokszínű kultúrájához méltó normalitás jegyében.

És itt jön be a képbe az önvizsgálat igénye. Ez persze mindenkire érvényes, többségekre és kisebbségekre,

re, a nemzetiségükre és nyelvükre büszke románokra, magyarokra – az európai polgár minősítést megkapott városlakókra. Civilekre és közéleti, politikai funkciókhoz jutottakra. Néhány napja Tőkés László, mint európai parlamenti képviselő és az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács elnöke a megalakulása 25. évfordulóját ünneplő RMDSZ-t szólította fel erkölcsi és politikai önvizsgálatra. Én Markó Bélának a kolozsvári színházban elhangzott bevezetőjében a kemény szavakból nem az öntömjénezést véltem kiolvasni, sokkal inkább a valóságra ébredést, a helyzet, helyzetünk reális felmérését. Úgy gondolom, Temesvár hőstől, a lelkipásztortól és volt püspöktől, pár éve már EP-képviselőtől is elvárhatjuk az erkölcsi (és politikai) önvizsgálatot – ami nem jelenti, hogy ne gondolkodjunk el a (sajnos ellenfeleinek, vagy éppen ellenségeinek látott, megélt) „másik oldal” (a magyar „másik oldal”) bírálataként elhangzottakon. Viszont: Tőkés László nyilván nem

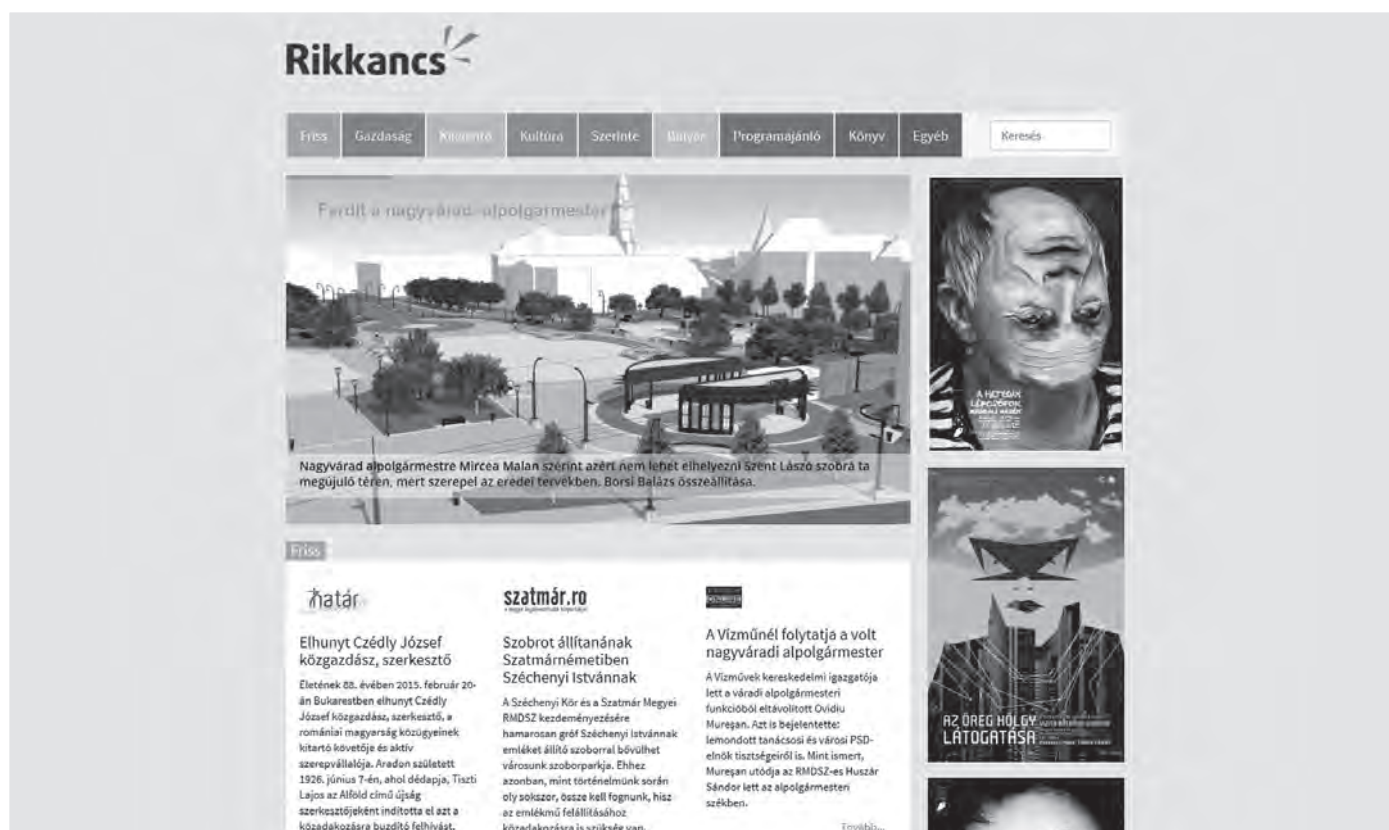
volt ott a magyar színházbeli ünnepségen és nem hallotta (azóta sem?) a Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes kormánya nevében tett nyilvános figyelmeztetést: ha az RMDSZ a következő választáson nem jut be a bukaresti parlamentbe, helyette nem egy másik magyar párt jut be, hanem senki nem fogja képviselni az erdélyi magyarság érdekeit a törvényhozásban.

Mindezek után föl kell tenni a kérdést: ki kicsoda 2015-ben? A régebbi kiadású ki kicsodák már alig használhatóak, legalábbis a jelen személyiségeinek a megítélésében. Pártállások, funkciók változnak – tudjuk, maguk a pártok is –, még ha az egykori tettek emléke, súlya tovább él bennük. Minthogy most a muszáj-musai körül forognak gondolataink, megpróbáltam utánanézni Emil Boc életrajzi adatainak. Furcsállva tapasztalom, hogy a svájci kiadású Who is who in România 2011-es kiadásában az akkor miniszterelnök Boc neve nem szerepel. Ez természetesen hiba (csak volt, ha azóta javították). A dicsőség mulandóságáról azonban elmond valamit. Hozzá tenném: nem volna kíváncsi (neki sem, nekünk sem), ha az utókor számára úgy maradna fenn a neve, mint a kis polgármesteré, aki megakadályozta a két-, vagy többnyelvű kolozsvári várostáblák kihelyezését. És eljátszotta Kolozsvár esélyeit, legalábbis 2021-ig...

A Szabadság napilapban megjelent szöveg alapján, a szerző engedélyével

A Musai-Muszály csoport az utóbbi évek legörvendetesebb kezdeménye

Helyi hírek egy helyen

rikkancs.ro

Hírek, események, vélemények
Nagybányától Temesvárig,
Kolozsvártól Kézdivásárhelyig

Rikkancs.ro – helyben vagyunk!

Parti Nagy Lajos

Busár-megállóhely

– huszerelt egy hangra –

TAMÁSI ÁRON SZÍNHÁZ

2014/2015